№ 259 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ № 259

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը,

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“

Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւ րաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1913** Թ. ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը 2 ր.: Դեկտեմբերի 1 ից մինչև յունվարի 1-ը 85 կոպ.:

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ:

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

ՊՐԷՄԻԱՆԵՐ

«Մշակի» տարեկան այն բաժանորդները, որոնք 1913 թ. համար (սկսած յունվարի 1-ից) միանուագ կամ մաս-մաս վճարած կլինեն **10** րուբլի բաժանորդավճարը, կը ստանան **ՁՐԻԱԲԱՐ** հետևեալ 2 գրքերը.

1) „Մշակ“ եւ հայ կեանք“, որի մէջ ամփոփված են 1872 թւականից մինչև 1891 թ. «Մշակի» մէջ լոյս տեսած առաջնորդողները, ֆելիետոնները և բանաստեղծութիւնները, որոնք նուիրված են կանանց հարցին ընդհանրապէս և հայ կնոջ առաջխաղացման գործին մասնաւորապէս: Գիրքը բաղկացած է 7+294 մեծադիր էջից, տպված լաւ թղթի վրա, Գր. Արծրունու մեծադիր գրաւիր պատկերով եւ մօզայիկ-նկար շապկով—հայ կնոջ էմբլեմային պատկերով.

2) „Մշակի“ քառասնամեակ“ Լ. Դանիէլեանի կազմած, 1872—1912 թ.թ., 132 էջ, տպված լաւ թղթի վրա: Գրքի մէջ ամփոփված են՝ Գր. Արծրունու, Անդր. Արծրունու, Րաֆֆիի, Գ. Սունդուկեանի, Ա. Արփիարեանի, Ց. Տէր Մարկոսեանի, Ալ. Քալանթարի եւ Հ. Առաքելեանի պատկերները:

«Մշակի» ոչ-բաժանորդների համար առաջին գիրքն արժէ 1 րուբլի, իսկ երկրորդ գիրքը՝ 50 կոպ.: Ճանապարհածախսը՝ 15—20 կոպ. գրքի վրա:

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

„ԱՐՕՐ“

ԱՄՍԱԳՐԻ № 9—10-ը (սեպտեմբեր-նոյեմբեր)

1) ՄԵՆԱԻՈՐ ԼԱՊՏԵՐԸ		Մ. Արազեանի
2) ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ (պատմուածք արարական կեանքից)		Միք. Նաթանեանի
3) ՆՈՒԷՐ ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ		Գ. Դօդօխեանի
4) ԲԱԽՏ, Պոտապենկօյի	Թարգմ.	Պօղ. Զաքարեանի
5) * * * (բանաստ.) Շարլ. Բօդլէրի	փոխադր.	Ս. Յովհաննիսեանի
6) ՄԵԾ ՍԻՐՏԸ, Վ. Նեմիրօվիչ-Դանչենկօյի	Թարգմ.	Ս. Դ. ...
7) ՀԵԹԵՄԱՆՔԻ ԵՐԳԵՐԻՑ (բանաստ.)		Միս. Պետրոսեանի
8) ՄԱԳԴԱ, դրամա 5 գործ.		Լեւոն Մանուէլեանի
9) ԵՐԱՆԻ՜ ՆՐԱՆ (բանաստ.)		Լեւոն Գրիգորեանի
10) ԵՐԳԵՐ (բանաստ.) Մետերլինկի	Թարգմ.	Գ. Բաբուրեանի
11) * * * (բանաստ.) Պուշկինի	»	Աղ. Եփրիկեանի
12) ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔ, Արթ. Միւլլերի,	Թարգմ.	Իս. Յարութիւնեանի
13) ԱՂԲԻՒՐ (բանաստ.)		Ստ. Րօֆֆօյի
14) ԳԱԲՐ. Ք. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ		
15) ԱՇՆԱՆ ՄԵՂԵԴԻՆ (բանաստ.)		Մ. Բէջանեանի
16) ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՀՆԱԳՈՅՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱ		Շ. Ա. Վռամի
17) * * * (բանաստ.) Հ. Հէյնէից	Թարգմ.	Դ. Նորեկի
18) «ՀԱՅ» ԲԱՌԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻ ՓՈՐՁ		Դ. Անանունի
19) ԾԱՆՐ ԵՐԱԶ (ակնարկ Լ. Քալանթարի պիէսի մասին)	բժ.	Բ. Աղասարեանի
20) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ		Շաւարշի
21) ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ. Պատմութիւն հայոց կամ Հայաստան		Հ. Առաքելեանի

2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՆ

Այսօր, երեքշաբթի, նոյեմբերի 20-ին

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

կը ներկայացնէ

ՆԻՕԲԷ

ԿԱՄ ՄԱՐՄԱՐԵԱՅ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ

Կոմեդիա 3 արար., հեղ. Ս. Լէննիի, փոխադր. Վրոյրի:

Մասնակցում են. տ. տ. Արուսեակ, Գուլազեան, Զաբէլ, Մայսուրեան, Ցամիկ, պ. պ. Լաքա, Ղազարեան, Մամիկոնեան, Վրոյր և Տէր-Առաքելեան:

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին:

Ռեժիսոր՝ Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆ

առ. 858. 1—1

Կիրակի, նոյեմբ. 25-ին, ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՆԸ նշանակված է Թիֆլիսի

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

ընկերութեան անդամների տարեկան **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ**: Զբաղմունքի առարկաներն են՝ հաշուետուութիւն ընկերութեան գործունէութեան և ընկերութեան վարչութեան և վերահսկիչ մասնաժողովի անդամների:

Ժողովը կը բացվի առաւօտեան ժամը 11-ին:

Ներկայ ժողովը լինելով երկրորդը՝ կայացած կը համարվի, որքան անդամ էլ ներկայ լինի:

(շ.) առ. 842. 2—1

Բերլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի: Բժշկութիւն նաև տուբերկուլինով, ՐԱԴԻՒ պլէպա բանիներով և էլեկտրականութեամբ:

Ընդունելութիւնը ամէն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:

Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանօվսկայա): Հեռախօս 7—92.

(ա.օ.) առ. 699. 100—50

ԲԺԻՇԿ

Յ. Մելիք-Նուբարեան

Ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս Թոքերի:

Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնևմ ատօրակսով:

Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ

Ամէն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.

Սօլօլակ, Բոլոչևսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դեղատան դիմացը):

(Ե. Հ. Կ.) առ. 746. 100—22

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և սեռական-աղեքային հիւանդութիւններ:

Պրոֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում:

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11-ը: (երեկ. ժ. 5—7-ը:

Միխայլովսկի պր. 86, տելեֆ. № 576.

(Ե.Հ.Կ.) առ. 179. 100—59

ԲԱՑՈՒՄ ԵՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այսօրվանից բացում ենք «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը առաջիկայ 1913 թւի համար:

Այս համարի հետ ուղարկում ենք փոխադրական բլանկներ մեր օտարաքաղաք բաժանորդներին:

Խմբագրութիւնը մի խնդիր ունի դէպի իր բաժանորդները՝ աշխատել կարելին չափ շուտ ուղարկել հասցէները, որպէսզի մենք հնարաւորութիւն ունենանք վաղօրօք տպագրել դրանք և չընդհատել լրագրի առաքումը:

Խմբագրութիւնը 1912 թւին տուեց մի շարք յաւելուածական թերթեր. Նա հետևեալ տարվայ համար կը տայ իր տարեկան բաժանորդներին, որոնք լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, հետևեալ յաւելուած-պրէմիաները՝ 1) «Մշակը եւ հայ կինը», 2) «Մշակի» քառասնամեակը:

ԱՆԴԱԴԱՐ ԱՌԱՋ

Բանալով «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը առաջիկայ 1913 թւի համար, մենք շարունակում ենք գաղափարական-կուլտուրական մի գործ, որը արդէն ունի քառասուն տարիների լուսաւոր անցեալ:

«Մշակը», իբրև անդադար առաջադիմութեան օրգան, ունի իր հեռաւոր և մերձաւոր ծրագիրները, որոնց իրագործութիւնը առաջ է մղում անդըրդուելի կամքով, անհուն եռանդով, անխոնջ աշխատանքով:

«Մշակի» ոյժը նրա կենսունակ գաղափարականութեան մէջն է եղել:

Այդպէս եղել է, այդպէս է այսօր, այդպէս էլ կը լինի նա վաղը:

Այո, կենսունակ գաղափարականութեան մէջ, կենսունակ առաջադիմական շարժման մէջ:

Նուիրված լինելով ժողովրդական մասսայի զարգացման գործին, մաքրագէտ լինելով առողջ և կազդուրիչ գործունէութեան հոգսերով, «Մշակը» համախմբել է բոլոր այն ոյժերը, որոնք անկեղծօրէն ձգտում են ապահովել և ճոխացնել հայ ժողովրդի բարգաւաճումը:

Քառասնամեայ յօբելեանը, որ կատարեց «Մշակը», ցոյց տուեց հրապուրիչ տեսարան: Հայ հասարակութիւնը ջերմագին ոգևորութեամբ արձանագրեց հայ հասարակական մտածողութեան և գործունէութեան 40-ամեայ մի գրաւիչ նորագոյն պատմութիւն, որը ցոլացրել է իր մէջ հայ հոգու որոնումները և հանդիսադրած ծրագիրների իրագործումները, բանալով և հարթելով ուղիներ անդադար առաջադիմութեան և բազմաբեղուն զարգացման համար:

Նորագոյն մեր կեանքը դրել է մեր առաջ նորագոյն կարիքների և պահանջների բաւարարութեան հոգսեր:

Մեր առաջ դրված մեծ ժողովրդական գործերի համար պահանջվում են աւելի ևս մեծ աշխատանք և զօրաւոր ջանքեր:

Այն ջերմ ոգևորութիւնը, որով «Մշակի» գործակից ոյժերը համախմբվել են կուլտուրական գործունէութեան համար, այն թարմ բողբոջները, որոնք հանդէս գալով ժողովրդական մասսայի անդաստանում աջակցում են ամուր կապեր հաստատելու մեր ինտելիգենտ տարրերի և ժողովրդական ընդարձակ խաւերի հետ, զօրավիգ են, որ առաջադիմական վեհ գործը պէտք է շարունակի կուլտուրական իր նուաճումները, յայտնագործելով հասարակական գործունէութեան աւելի ևս ընդարձակ ասպարէզներ:

Համակված այդ հաւատով և համոզմունքով մենք նոր գործունէութեան հրաւէր ենք կարդում «Մշակի» բարեկամներին և գործակիցներին:

Ա. Քալանթար

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
17 և 18 նոյեմբերի

Կ. Պոլիս.—Օսմանեան գործակալութիւնը հաղորդում է, որ նա լիազորված է յայտնելու, թէ բանակցութիւնները շարունակվում են բաւարար կերպով. հաւանօրէն զինադադարը կը ստորագրվի վաղը կամ հետևեալ օրը: Թիւրքական լրագիրները պնդում են, թէ Ադրիանուպոլիսը մնալու է Թիւրքերի իշխանութեան ներքոյ: Պետ. Հեռ. Գործակալութեան թղթակցի ունեցած մասնաւոր տեղեկութիւնների համաձայն այդ տեղեկութիւնը վաղաժամ է:

Իտալական դեսպան մարկիզ Գարոնին սուլթանից ընդունվեց հանդիսաւոր ունկնդրութեան, յանձնեց հաւատարմագրերը և յայտնեց, որ նրան յանձնարարված է վերականգնել բարեկամական յարաբերութիւնները:

Պետ. Հեռ. Գործակալութեան թղթակցի տեղեկութիւնների համաձայն, եթէ Ադրիանուպոլիսը անձնատուր չը լինի, այն դէպքում զինադադարը կը ստորագրվի վաղը՝ երկու շաբաթ ժամանակամիջոցով, զօրքերը կը պահեն իրանց դիրքերը. Ադրիանուպոլիսը կը մնայ պաշարված, ուտելիքն թոյլ չի տրվի հայթայթել:

Սենատի նախագահ Ֆերիդ փաշան և ներքին գործերի մինիստր Ռեշիդ-բէյը մեկնեցին ներկայ լինելու լիազօրների խորհրդակցութեանը:

Խառագոյնս գաղտնի են պահվում բանակցութիւնները: Մեծ անհանգստութիւն է նկատվում Ադրիանուպոլսի մասին տեղեկութիւններ չը լինելու պատճառով:

Բելգրադ.—Հասարակական կարծիքը վկայում է, որ Սերբիայի, Աւստրիայի և Գերմանիայի յարաբերութիւնները ներկայումս աւելի պակաս լարված գրութեան մէջ են: Աւստրիական և գերմանական մամուլի տոնը աւելի քիչ սպառնալից է: Աւստրիայում և Գերմանիայում նկատվում են տենդենցներ՝ հարթելու դժուարութիւնները, առանձնապէս աւստրո-ունգարական հիւպատոսների հարցում:

Մոնաստիրի մօտի կռւից յետոյ ցրված ամբողջ զօրամասեր հպատակութիւն յայտնեցին սերբերին:

Լոնդօն.—Լեբրդինում ոստիկանութիւնը խուզարկելով այն դահլիճում, ուր երեկոյեան խօսելու էր Լլոյդ Ջօրջը, երեան հանեց մի սուֆրաժիստուհի, որ զինված էր ռումբով: Օրիորդը ձերբակալվեց:

Ծովային մինիստրը իր ճառում ասաց. «Արտաքին դրութիւնը զուրկ չէ վտանգներից, թէև Աւստրիայի և Ռուսաստանի միջև գոյութիւն չունեն այնպիսի տարաձայնութիւններ, որ համբերութեամբ ու բարի կամքով անկարելի լինի հաշտեցնել: Աւստրիայի և Ռուսաստանի շահերը տարբեր են ավելի մեծ տէրութիւնների շահերից: Անգլիան, Գերմանիան, Իտալիան և Ֆրանսիան ցանկանում են խաղաղութիւն. ոչ մի երկրային իշխանութիւն չէ կարող յետ կասեցնել նրանց առողջ դատողութիւններից ու պատերազմից կինակցութիւնից»:

Սօֆիա.—«Միրը» հաղորդում է. «Երեկ լիազօրները խորհրդակցեցին հիմնական հարցերի մասին: Նոր նիստը վաղն է: Մինչ այդ՝ լիազօրները իրանց կառավարութիւններից կը ստանան նոր հրահանգներ»:

Հաշտութիւն կնքելու հասարակութիւնը վերաբերվում է հանգիստ, ցաւելով միայն որ բուլղարական զօրքին չաջողվեց կատարելապէս գլուխ բերել իր բուն խնդիրը, լիովին ոչնչացնել Թիւրքիայի ռազմի ոյժերը և հաշտութեան պայմանները թելադրել Կ. Պոլսում:

Կ. Պոլիս.—Ադրիանուպոլսին և բերդը պաշարողներին մթերքներ հայթայթելու հարցը, լուրերի համաձայն, վճռվել է բարեկամաբար. դաշնակիցները թոյլ են տալու մթերքներ բերել զինադադարի ժամանակ:

Սուլթանին ներկայացրեց Ռեշիդ-փաշայի բերած համաձայնութեան արձանագրութիւնը զինադադարի մասին, որ հաստատվեց մինիստրների խորհրդից: Ռեշիդ-փաշան արձանագրութիւնը կը տանէ Բաղչէ քեօյ: Ցառուկ իրադէով լիազօրութիւն է տրված Դամադ-Շէրիֆ-փաշային ստորագրել զինադադարի արձանագրութիւնը:

Օսմանեան գործակալութիւնը հաղորդում է, որ զինադադար կը շարունակվի հաշտութեան մասին բանակցելու ժամանակ ևս:

Ցամաք լուրեր են պտտվում, թէ Ադրիանուպոլիսը ընկել է բուլղարների ձեռքը: Ասում են, որ բերդերի կէսը նոյնպէս բուլղարների ձեռքումն է. քաղաքը այրվում է:

Բ. Դրան մօտի շրջաններում խօսում են, որ Գալիպոլիի մօտ սկսվել է մեծ կռիւ:

Առ. ժամը 10-ին բացվեց լիազօրների նիստը Բաղչէ-քեօյում զինադադարի ստորագրելու վերջին պայմանները որոշելու համար: Ցունաց լիազօր Կանաստասաւսը նոյնպէս ներկայ է խորհրդակցութեանը:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
17 և 18 նոյեմբերի

Ռէկա.—Նիկոլայ թագաւորը մեկնեց պատերազմի դաշտը Դրուցիի զօրքերի ընդհանուր հրամանատարութիւնըստանձնելու համար:

Պօդգօրիցա.—Նիկոլայ թագաւորը ստանձնեց Սկիւտարի չերնօգորական միացեալ զօրքերի հրամանատարութիւնը:

Ռէկա.—Չերնօգօրական թագաւորը և գահաժառանգը երեկ եկան Գրուդ՝ գլխաւոր բանակը:

Երեկոյեան վերսկսվեց Սկիւտարի ռմբակոծութիւնը ծանր թնդանօթներից: Այսօր ևս ռմբակոծութիւնը շարունակվում է:

Սօֆիա.—«Միրը», քննելով միջազգային դրութիւնը, ընդհանուր պատերազմ այնքան էլ հաւանական չէ գտնում. այն դէպքում, եթէ այդ բորբոքվի, նա կարող է օգուտ բերել բալկանեան դաշնակիցներին, ունենալով հետևանքում Թիւրքիայի վախճանը ոչ միայն Եւրոպայում, այլ և Ասիայում: Սակայն տնտեսական շահերի տեսակէտից բալկանեան պետութիւններին աւելի շահաւէտ է Թիւրքիայի տիրապետութիւնը ասիական երկիրներում:

Սօֆիա.—Գեներալ-շտաբի որոշմամբ՝ Վառնան փակվեց միջազգային առևտուրի համար Թիւրքաց բանակում տիրող խոլերայի և վարակվելու երկիւղի պատճառով:

Լուրերի համաձայն՝ սկսվել է Ադրիանուպոլսի վճռական ռմբակոծութիւնը:

Հեռ. Գործ. թղթակիցը լիազօրված է յայտնելու, որ այլ ևս պէտք չը կայ նոր սանիտարական խմբեր ուղարկել Ռուսաստանից. զգացվում է մեծ պակասութիւն վիրակապ միջոցների, առանձնապէս վիրաւորների սպիտակեղէնի վերաբերմամբ:

Բելգրադ.—Պաշտօնական «Սամօուպրավա» ասում է, որ յունաց և սերբիական զօրքերը, վերջացնելով իրանց գործը Մակեդոնիայում և Ալբանիայում, իրանց պարտականութիւնն են համարում մասնակցել պատերազմական գործողութիւններին Կ. Պոլսի մօտ և մնալ այնտեղ, որքան յետոյ հաշտութիւնը հնարաւոր կը դառնայ: Թիւրքերը կարտաքսվեն Ասիա:

Լիմի ցեղի զինաթափելու գործողութիւնները շարունակվում են առանց դիմադրութեան: Մալայա Ռէկայի և Դիբրի շրջակայքում ալբանները անձնատուր են լինում խմբերով: Փախստականները վերադառնում են, տեղե-

կանալով որ սերբերը պաշտպանում են նրանց ընտանիքներին ու ստացուածքը։ Միաժամանակ հաստատվում է սերբիական վարչութիւն։

Սերբիական արքայազն Գէորգին հիւանդացաւ տիֆով։

—

Ռակիւբ.—Ալբանների հետ Լիւմում մի շարք լուրջ ընդհարումներ ունենալուց յետոյ սերբ զօրքերը նուաճեցին Լիւմի շրջանը Պրիզրէնի և Դիբրի միջև, որի ազգաբնակութիւնը զբաղվում էր աւազակութեամբ ու կողոպուտով։

Սերբերը գրաւեցին նաև Դիբրը։ Թէ Լիւմի և թէ Դիբրի գրաւումն ունի մեծ նշանակութիւն սերբերի յետագայ առաջխաղացման համար դէպի Ադրիատիկ ծովը։

—

Ռակիւբ.—Էլբասանի պատգամաւորութիւնը հրաւիրեց սերբերին գրաւել քաղաքը։ Սերբերը մտան քաղաք և ցնծագին դիմաւորվեցին ազգաբնակութիւնից։

—

Աթէնք.—Վէնիզէլօսը ընդունեց Սամոսի նորերս հաստատված ժամանակաւոր կառավարութեանը, որ յայտնեց, թէ կղզին միանում է Յունաստանին։

Յունաց զօրքը հանդիպեց մեծ թւով թիւրքերի ու անկարգ խմբերի, որոնք յետ են նահանջում Ֆլօրինայի և Կաստօրիայի միջև Բէքիր-բէյի հրամանատարութեամբ։

—

Աթէնք.—Սալօնիկից տեղեկացնում են, որ Ֆլօրինայի մօտ դիրքեր բռնած թիւրքաց զօրքերը անցան դէպի Կլիսուր, հրդեհեցին ու կողոպտեցին հանդիպած գիւղերը։ Բնակիչները փախան լեռները։

Թագաւորը ընդունեց Աֆօնի պատգամաւորութիւնը և խոստացաւ այցելել սուրբ լեռը։

Բօլգարական ազգային բանկը բաժանմունք բացեց Սալօնիկում։

Յունական զօրքերը աջողութեամբ գործում են Քիօսում։ Բոլոր ամուր դիրքերը գրաւված են յոյներից։

—

(Լրագիրներից)

Վիէննայի թիւրքաց դեսպանը տեղեկացրեց Բ. Դրանը, թէ Բերխտօլդը իրան տուեց հետևեալ խորհուրդը. «Մերժեցէք դաշնակիցների առաջարկութիւնը, և դուք կը տեսնէք, որ նրանք կը պակասեցնեն իրանց պահանջները։ Շարունակեցէք պատերազմը, որովհետև աւստրիական և գերմանական զինւորական կցորդները բօլգարական բանակից հաղորդում են զօրքի ծանր դրութեան մասին»։ Բերխտօլդը իր խորհուրդը վերջացրեց, յայտնելով թէ Աւստրիան գտնվում է պատերազմի նախօրեակին, և որ Թիւրքիան չը պէտք է թոյլ տայ ռուսական նաւատորմին անցնել Դարդանէլով և հարկ եղած դէպքում նոյնիսկ զօրքեր ուղարկել դէպի ռուսական սահմանը։

—

Կ. Պօլսում պալատի մօտ կալանաւորվեց ոմն Պետրօ՝ ռումբը ձեռքին։

—

Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքը խնդրեց Բ. Դրանը աւելացնել զօրքերը և ժանդարմերիան հայկական վիլայէթներում։ Բ. Դուռը պատասխանեց, որ զօրքերը կուղարկվեն այնտեղ, երբ այդ հնարաւոր լինի։

—

Թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը ձայների առաւելութեամբ միացաւ զօրքի ցանկութեանը՝ շարունակելու պատերազմը, եթէ Բօլգարիան չը մեղմէ իր պահանջները։

—

Բ. Դրան և սիօնիստների միջև բանակցութիւններ են վարվում Պալէստինում ընդարձակ հողաբաժիններ սիօնիստներին վաճառելու մասին։

—

Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ կամաւոր քրդերի մէջ կան շատ կին ամազօնկաներ լիակատար սպառազինութեամբ։

—

Չաթալջայի մօտ շարունակ մանր ընդհարումներ են բօլգար և թիւրք զօրքերի միջև։ Վերջինների մէջ ներկայումս 23,000 զինւոր հիւանդ են խօլերայով։

—

Կ. Պօլսից հեռագրում են. «Դաշնակցութիւն կուսակցութեան կոմիտէն դիմեց Կաթողիկոսին մի նախագծով, որով մտադրութիւն կայ յայտարարել Թիւրքահայաստանի աւտօնօմիա Ռուսաստանի հովանաւորութեան ներքոյ»։

—

Բ. Դուռը Ֆրանսիայից պահանջում է յանձնել երիտասարդ-թիւրքերի լիդէր Ջավիդ-բէյին, որ մեղադրվում է նաւատորմի ֆոնդից 132 միլիոն իւրացնելու մէջ։ Շէվքէթ-փաշան մեղադրվում է 30 միլիոն իւրացնելու և Եըլդըզ-Քեօշկի թանգագին իրերը ի չարը գործ դնելու մէջ։

—

Ֆրանսիան, Անգլիան և Ռուսաստանը խորհուրդ են տալիս Թիւրքիային անյապաղ հաշտութիւն կնքել։

—

Դեսպանների համաժողովը Լօնդօնում նիւթ է պատրաստելու եւրօպական կօնգրէսի համար։

—

Բուխարէստի թիւրքաց դեսպանը հեռագրեց Կ. Պօլիս, որ Ռումինիան իր ընդհանուր զօրաժողովն արդէն աւարտեց։

—

Աւստրիական ռազմի նաւատորմը պատրաստվում է ցոյց անել Սալօնիկի և Դուրացցօյի առաջ։

—

Աւստրօ-սերբիական միջադէպը հարթված է համարվում նրանից յետոյ, երբ Թագաւոր Կայսրը ընդունեց աւստրիական դեսպանին և երբ յայտնի դարձաւ, որ Ռուսաստանը չէ պաշտպանելու սերբիական պահանջները։

—

Աւստրիան յայտնեց, որ իր սպառազինումը մի ցոյց է միայն Ռուսաստանի և Սերբիայի դէմ։

—

Աւստրօ-ունգարական դեսպանը Կ. Պօլսում ամեն օր խորհրդակցում է արտաքին գործերի մինիստր Նորատունկեանի հետ։

—

Պետերբուրգում փորձ եղաւ ցոյց կազմել աւստրիական դեսպանատան առաջ, բայց ոստիկանութիւնը ցրեց ցուցարարներին։

—

«Н. Вр.»-ն հաղորդում է, որ Պետերբուրգի սերբիական դեսպան Բօպչեվին Ցարսկոյէ-Սէլօյում ցոյց տրվեց անսովոր ողորմած ընդունելութիւն։ Խօսակցութիւնը տևեց ժամից աւելի։

—

Մօսկվայում սլաւօնական օրը հանգանակվեց 103,000 ռուբլի։

—

Բալկանեան դաշնակից պետութիւնները մտադիր են պատերազմից յետոյ կնքել կէս միլիարդի փոխառութիւն։

—

Կ. Պօլսում խօսում են, որ Թիւրքիան և Ռումինիան մտնում են եռապետեան դաշնակցութեան մէջ։

—

Սօֆիայում տեղեկութիւն է ստացվել, որ Աւստրիան 70,000 զինւորով մտադրվել է գրաւել Ալբանիան։

—

Բօլգարները կամենում են գրաւել Դարդանէլի բերդերը ցամաքի կողմից և ճանապարհ բանալ յոյներին դէպի Մարմարա ծովը։ Եթէ այս ծրագիրը աջողվի, այն դէպքում կը լուծվի Կ. Պօլսի վիճակը։

—

Սերբիան իր կողմից 100,000 զօրք է կենտրօնացրել աւստրիական սահմանագլխում։

—

Բէլգրադից հեռագրում են, որ Աւստրիան եռանդով պատերազմի է պատրաստվում։ Ռուսական և սերբիական սահմանների մօտ կենտրօնացված են զօրքեր։ Բոլոր խճուղիները և երկաթուղային ճանապարհները գտնվում են զինւորական իշխանութիւնների ձեռքում։

ԱԼԲԱՆԻԱՅԻ ՎԻՃԱԿԸ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
17 և 18 նոյեմբերի

Վալօնա.—Ալբանիայի անկախութիւնը յայտարարելիս ընտրվեց ժամանակաւոր կառավարութիւն—նախագահ՝ Իսմայիլ-Քէմալ-բէյ, փոխ-նախագահ՝ կաթօլիկ հոգևորականութեան ներկայացուցիչ Նազիէրօ, քարտուղար կաթօլիկ Գուրրուսի։

—

Պարիզ.—Պուանկարէն Իսմայիլ-Քէմալ-բէյից հեռագիր ստացաւ, հասցէագրված «նորին մեծութիւն ֆրանսիական հանրապետութեանը», Ալբանիան անկախ յայտարարելու տեղեկութեամբ։ Պուանկարէն կը պատասխանէ մեծ պետութիւնների հետ մտքերի փոխանակութիւնից յետոյ։

—

Վիէննա.—«Ցէյտը» հաղորդում է. «Ալբանների մէջ նոր պետական կազմ հաստատվելուց յետոյ՝ ծագեցին վէճեր. քրիստոնէական կօմիտէտը բողոքում է Իսմայիլ-Քէմալին նախագահ ընտրելու դէմ, որ պաշտպանում է մահմեդական շահերը։ Կօմիտէտի կարծիքով՝ Ալբանիան պէտք է կառավարվի քրիստոնէական հիմունքներով կամ թէ քայքայվի։

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ
(ԼՐԱԲԵՐ ՄԸ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ)

—

(Սեփական թղթակցից)

Կ. Պօլիս, 3 նոյեմբեր

✦ Ռուս դեսպանատունը զինադադարի և հաշտութեան բանակցութեանց մէջ միջնորդի դեր ստանձնած ըլլալով՝ Բ. Դուռը շարունակ յարաբերութեան մէջ է ռուս դեսպան Գիրսի հետ։ Այս նշանակելի պարագան մեծագոյն նշանակութիւն ունի և ցոյց կուտայ, թէ գերման քաղաքականութիւնը որքան մեծ հարուած մը կրած է Թիւրքիոյ մէջ։

Բ. Դուռին դիմումին, որ ռուս դեսպանատան միջոցաւ բուլղար կառավարութեան հաղորդուած է, պատասխանին անձկանօք կը սպասուի Բ. Դրան մէջ։

Սօֆիայէն հաղորդուած հեռագիր մը կը հասկցուի, թէ Ֆէրդինանդ ցար հաւանած է Թիւրքիոյ առաջարկին, և պիտի պատասխանէ անոր բալկանեան միւս երկիրներու կառավարութեանց հետ համաձայնելէ յետոյ։

4 Նոյեմբեր

✦ Այս առտու Պօլսոյ ժողովուրդը յանկարծակի եկաւ, թնդանօթներու խուլ որոտումներով արթննալով։ Ժողովուրդը ապշահար իրարու կը հարցնէին, թէ ինչ էր պատճառը այս թնդանօթի ձայներուն։ Մասնաւորապէս Կ. Պօլսոյ ցամաքային շրջանակէն և Սև ծովու եզերքներէն կուգային ձայները։ Հազիւ մինչև կէսօր կարելի եղաւ ստուգել, թէ Չաթալջայի գիծին վրայ բուռն ճակատամարտը սկսած էր և թիւրքական մարտանաւեր ծովէն, թէ Սև ծովու և թէ Մարմարայի եզերքներէն, կօժանդակէին բանակին։

Այ-Ստէֆանոյի և Մաքր գիւղի բնակիչներն սկսան Պերա և ուրիշ թաղեր երթալ։

Արդէն երկու օր առաջ թողած էի Այ-Ստէֆանօն, ուր կը կարծէի աւելի մօտէն պատեհութիւն ունենալու թիւրք բանակին հետ. վասնզի այլ ևս առանց վտանգի բնակիլ կարելի չէր և կատաղի սպանդանոցի մը վերածուած էր տիրող խօլերայի համաճարակին պատճառով, որմէ կը մեռնի օրական 5—600 անձ։ Այ-Ստէֆանօն հիմա կը ներկայացնէ մահաշուք միջավայր մը, ուրկէ սոսկումով մեկնեցայ։ Այսօրուան թնդանօթաձգութիւնը գիւղին վերջին բնակիչներն ալ կը ստիպէ մեկնելու իրենց բնակավայրէն, որ կը կարծուի թէ վաղը պատերազմին թատերավայրը պիտի ըլլայ։

✦ Այսօր երևան հանուեցաւ խոշոր դաւադրութիւն մը՝ իթթիհադականներու կողմէ սարքուած՝ ընդդէմ արդի կառավարութեան։ Բազմաթիւ յայտնի իթթիհադականներ ձերբակալուած են, և շատեր ալ խոյս տուած են։ Նիկոմիդիոյ նախկին մէբուս Ջանփօլաթ-բէյ, որ իթթիհադականներու տէրրօրիստ դասակարգին կը պատկանի, զինքը ձերբակալելու գացող ոստիկանը սպաննած է։ Դաւադրութեան դիտումն էր գահընկէց ընել սուլթանը և կերպով մը տապալել Քեամիլ-փաշայի դահլիճը ու իրենցմէ կազմել դահլիճ մը։ Կըսուի թէ պիտի հռչակուէր հանրապետութիւն և յետոյ Մահմուդ Շէվքէթ-փաշա պիտի ընտրուէր նախագահ, և պիտի դառնար դիկտատոր, ինչպէս Նապօլէօն Գ.։

Տպաւորութիւնը մեծ է այս դաւադրութեան հրապարակման։

✦ Իթթիհադական դաւադրութիւնը և Չաթալջայի պատերազմին անստոյգ ելքն արդէն կասկածի տակ գտնուած թիւրք խուժանին վրայ եղած կասկածներն աւելի զօրացուցին։

Օտար մարտանաւերու հրամանատարները ժողով գումարելով որոշեցին Կ. Պօլսոյ ապահովութեան հսկելու հոգը իրենք ստանձնել։

Ֆրանսացի նաւազները պիտի պաշտպանեն Շիշլիի և Պանկալթիի կողմերը, իտալացիք՝ կղզիները, ռուսները՝ Ֆէնէր և Հրէակաները, անգլիացիները՝ Ղալաթիան, աւստրիացիները՝ Թօփխանէն, սպանացիները, հօլլանդացիները և ռումանացիները՝ Վոսփորի և Կադըգիւղի և Կում-Կափուի կողմերը։

5 Նոյեմբեր

✦ Այսօր դեսպաններու որոշումով մարտանաւերու զինուորներ ցամաք ելան և քաղաքին մէջ զինեալ շրջիլ սկսան։ Բոլոր օտար հաստատութիւնները, ինչպէս նաև դեսպանատունները և հիւպատոսարանները կը պաշտպանուին օտար զինուորներով։

Այս տեսարանը՝ որքան ապահովիչ, նոյնքան յուսահատական էր քրիստոնէից համար, որոնք տեսնելով օտար կառավարութեանց ներկայացուցիչներուն այս յուզումը՝ կը հետևցնէին, թէ երկիւղալի վայրկեաններ անհրաժեշտաբար պիտի անցնին քաղաքին վրայէն։

Այս առաւօտ, ռուս դեսպանական պահակաւը Ոսկեղջիւր մտնելով գնաց խարսխեց Ֆէնէրի առջև, ի հարկին պաշտպանելու համար յունաց պատրիարքարանը։

Ասիկա նշան համարուեցաւ վտանգի մը անխուսափելիութեան, և շատեր այսօր քաղաքէն մեկնեցան։ Շուկան և առևտրական հրապարակի բազմաթիւ գործատեղիները և կրպակները գոց էին։ Ժողովուրդը ահուդողի մէջ է։

Ֆրանսական 250 նաւազ կը պաշտպանեն դեսպանատունը և հիւպատոսարանը։

Ռուսական զինուորներ երեք խորանկէցով ցամաք ելան Ֆէնէր, և 300 զինուորներ կը մնան դեսպանատան և հիւպատոսարանին մէջ։ Անգլիական 250 նաւազ, թնդանօթով մը ցամաք ելան ի պաշտպանութիւն անգլիական և ամերիկեան դեսպանատանց։ Գերմանական մարտանաւէն ցամաք ելան 470 նաւազ և կը պաշտպանեն դեսպանատունը, հիւանդանոցը և բելժիական դեսպանատունը։ Աւստրիացի 300 զինուորներ ալ կը պաշտպանեն դեսպանատունը, հիւպատոսարանը և հիւանդանոցը։ Իտալացիք 200 զինուոր ցամաք հանեցին՝ պաշտպանելու իրենց հաստատութիւնները։

Սպանական 100 նաւազներ զետեղուեցան Պերայի մէջ օտար վարժարանի մը մէջ, իսկ հօլլանդական նաւազներ հաստատուեցան Պերայի հայոց Էսաեան վարժարանը։

Այս կարգադրութիւնները ցոյց կուտան, թէ եւրոպացիք որքան քիչ կը հաւատան թիւրք կառավարութեան խոստումներուն։

Հայորդի

ՏԵՒԱԿԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

I

Ամենքս էլ այսօր զգում ենք, որ Եւրոպայի քաղաքական աշխարհում մի նոր պետութիւն ծնաւ։ Այս պետութիւնը, ինչպէս որ մր. Չըրչիլ Շէֆիլդում արտասանած իր հետաքրքրական ճառի մէջ ասաց, միայն ուժը չը ստեղծեց։ Անշուշտ այդ մի տարր եղաւ նրա ծնունդի և աճումի մէջ։ Բալկանեան պետութիւնների յաղթութիւնը գլխաւորաբար բարոյական մի յաղթութիւն էր։ Թիւրքերը միշտ ապաւինած են իրանց կոպիտ ույժին։ Իրանց պակասում էր ժամանակի նշանները ընտրոշելու կարողութիւնը, որպէս զի հասկանային, որ կեանքի մի նոր երեւոյթի առաջ են կանգնած, որ պահանջում է իրանցից աւելի բարձր մի մակարդակ բարոյականի, մտածողութեան և եռանդի։ Հակառակ պարագային պիտի կորչէին։ Հազիւ թէ փորձեր արին այդ աստիճանին համնելու, և ահա իրանց կայսրութիւնը կործանվում է արիւնի և խայտառակութեան մէջ։ Վայրենիներ էին, երբ կանգնեցին, մինչև վերջ էլ վայրենի մնացին։ Եւրոպան երբէք թող չը զիջէր բալկանեան պետութիւնների օգնութիւն կարկառելուն համար, որպէս զի Եւրոպայից մաքրեն իրանց յափշտակիչներին և կործանիչներին։

Այն ամենից յետոյ, ինչ որ արին նահանջող թիւրք բանակները Մակեդոնիայում, կարող ենք սրտներս կարծրացնել և որոշել այլ ևս գործ չունենալ թիւրքերի հետ։ Անշուշտ խիստ արիութիւն և աջալուրջ հսկողութիւն անհրաժեշտ է կանանց և երեխայոց վրա այն ազգերի, որոնք յաղթեցին թիւրքերին, որպէս զի պարտվածների գազանութիւններին զոհ չը գնան։ Ստամբօլը խաւար, առանց ոստիկանութեան, խառնաշփոթ արևելեան մի քաղաք է։ Երկինքը միայն գիտէ, թէ ինչ արհաւիրքներ կարող են պատահել Ղալաթիայի կամուրջի երկու կողմերը, երբ քիւրդ բռնաւկիրներ իմանան թիւրք բանակների կրած պարտութիւնները, երբ պաշարեղէնը պակասի, երբ ըէդիֆների կազմալուծեալ խմբերը մտնեն քաղաք սոված և անհաբեկված։ Այժմ միանգամայն պարզ է, որ Եւրոպայում Թիւրքիան չը կայ. կարելի է, որ նոյնը և լինի Ասիայում։ Թիւրքիան չէ կարող կառավարել, չէ կարող իշխել։ Նոյնիսկ չէ կարող կողք կողքի ապրել այն ընդունակ և առաջադիմասէր ազգերի հետ, որոնց դարերից ի վեր զրկված պահեց իրանց ժառանգութիւնից։ Գիտութիւնը կատարեց՝ ինչ որ պէտք էր բօլգարների համար, որպէս զի ապահովեն Մօտաւոր Արևելքի անխուսափելի վերածնութիւնը։ Նրանք միայն տիրացան իրանց ժառանգութեան։ Բօլգարները, սերբերը, յոյները և հայերն էին, որ Թիւրքիան մինչև այսօր կանգուն պահեցին։ Թիւրքը միայն բանի հողակալ եղած է ռազմիկի բնազդով, որ այժմ լքեց նրան։ Երբ այդ գնաց, ամեն ինչ կորած է։

II

Բալկանեան դաշնակցութիւնը նորածագ արեգակի նման բարձրացաւ և շուտով չը պիտի թաղվի գիշերային մթութեան մէջ, որի մէջ թաղեց թիւրքական յաղթութիւնը իր ընդունակ և կարող ցեղերը։ Արդ՝ ինչ պէտք է անէ Եւրոպան։ Լաւագոյն բանը չը խառնվելն է բալկանեան գործերին։ Բալկանեան միութիւնը թէ քաղաքական և թէ զինւորական պայմանագրութիւն ունի։ Յունաստանը պիտի ստանայ Կրետէն, Հարաւային Մակեդոնիան և մի քանի կղզիներ։ Ձիրօգօրիան Սկիւտարը և Ջէրա գաւառը, որին պէտք ունի ինք իրան անուցանող մի համայնք լինելու համար։ Սերբիան նաւահանգստի պէտք ունի և պիտի ստանայ մինչև Օխրիդա։ Բօլգարիան Մօնաստիրի նահանգը, Սիրեսը՝ Դրամայով։ Սալօնիկը հաւանականաբար լինելու է ազատ նաւահանգիստ։ Բօլգարիան պէտք է ստանայ Ադրիանուպօլիսը մինչև Դրէյսը և մի լաւ նաւահանգիստ Դէդէաղաջում Եգէյեան ծովի վրա։

Միջին Ալբանիային, որ մահմեդական է, կը տրվի իշխանապետութիւն, որի կառավարչապետը կը լինի Եւրոպայի և բալկանեան պետութիւնների հսկողութեան ներքոյ։ Կ. Պօլիսը մի կողմից շրջապատված Դրէյսով կարող է մնալ Թիւրքիային։ Թէպէտ և լաւագոյն լուծումը այդ հարցի՝ կը լինէր, եթէ նրան դարձնէին ազատ մի քաղաք Եւրոպայի երաշխաւորութեան ներքոյ։ Բալկանեան դաշնակցութիւնը միևնոյն ժամանակ պիտի կազմէ մաքսային միութիւն և պիտի ունենայ օրէնքների ընդհանուր մի յօրինուածք և չորս պետութիւնների համար կառավարչական միատեսակ կազմ։

Գիտութիւնը, կրթութիւնը և զարգացումը պիտի գրաւեն զինւորական զարգացման տեղը, որ անհրաժեշտ էր, որքան ժամանակ՝ որ գոյութիւն ունէր թիւրք պետութիւնը և կամ նոյնիսկ նրա շուքը։ Ուշ կամ վաղ՝ այս բոլորը պիտի պատահեն, և մեր կառավարութիւնը պէտք է աշխատի, որ այն խաղաղութիւնը, որ շուտով կնքվելու է, լինի տևական։ Կիսակատար համաձայնութիւնը մտքից վանելու է։ Նոյնիսկ եթէ թիւրքերը լինեն այն դրութեան մէջ, որ իրանք թելադրեն պայմանները, անմտութիւն կը լինէր հրաւիրել բալկանեան պետութիւնները երկրորդ պատերազմի պատրաստութեան՝ փոխանակ նուիրվելու իրանց արդիւնաբերական ույժերի և միջոցների զարգացման։

Ազատութեան ճանապարհին՝ արդարև այնտեղ է միակ վտանգը, քանի աճի ժամէժամ թիւրքերի պարտութիւնը և փախուստը։ Բայց Մեծ Բրիտանիան բոլոր իր ազատութեան և առաջադիմութեան բնազդներով ամեն ջանք ի գործ պէտք է դնէ արժանի այն մեծ համբաւին, որ վայելում է բալկանեան պետութիւնների մէջ, անարգել դարձնելու այս հրաշալի ժողովրդի մուտքը դէպի առաջադիմութիւնը և ազգային զարգացումը։ Եւ հաւատում են սըր Էդուարդ Գրէյի այս անելու ընդունակութեան։ Սկիզբներում մեր արտաքին գործերի մինիստրութիւնը խիստ զգոյշ էր այս հարցի վերաբերմամբ, բայց այժմ ուղիղ շաւղի մէջ է մտել և յոյս ունեմ որ այն բանակցութիւնների մէջ, որոնք այժմ տեղի են ունենում, պիտի կանգնենք (անշուշտ Ռուսաստանն էլ մեզ հետ) առաջին շարքում և ոչ թէ հեռանկարում։ Այնքան էլ երկիւղ չը կայ, որ պատերազմը ընդարձակ ծաւալ ստանայ։

Գերմանիան մի զինւոր անգամ չի զոհի Թիւրքիային պաշտպանելու համար։ Եւ ոչ էլ Աւստրիան, որ թէպէտ և ունի լուրջ առևտրական քաղաքականութիւն, բայց չեմ կարծում որ ունենայ երկրակալութեան նպատակներ։ Վերջինս չի ցանկանայ, որ Սանջակը բալկանեան միութեան ձեռքը լինի և ոչ էլ կը փափագի, շնորհիւ իր ելևմտական դժուար կացութեան, կառուցանել մի նոր մեծ միջերկրական նաւատորմիղ և հսկայ բազմածախս ամրութիւններ։

Մեր շահն էլ թոյլ չի տայ, որ նա այդ անէ։ Թէ որ արդար մի համաձայնութեան յանգեն Նովի-Բազարի սանջակի մասին, Աւստրիան իր տեղից չի շարժվի։

Ուրեմն շտապենք ողջունել Արևելքի վերածնութիւնը, ոչ թէ փաղաքշանքի սուտ հոգով, այլ յանուն Անգլիայի լաւագոյն և ամենախոհական տարրի, որ երկար սպասեց Արևելքի արշալոյսին և այժմ կարող է հրճվել, վստահ լինելով նրա պայծառութեան և հզօրութեան։

Թարգ. Տ. Գույումճեան

(«Daily News»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
17 և 18 նոյեմբերի

Պետերբուրգ. — Պետական Դումայի նախագահը բաղդ ունեցաւ ներկայանալ Կայսրին։ Ունկնդրութիւնը տևեց 25 րօպէ։

—

Հռոմ.—Մամուլը համակրութեամբ է խօսում Հռոմում դեսպանների համաժողով կայացնելու մասին։ Պաշտօնական առաջարկ ստացված չէ, տեղի է ունենում նախնական մտքերի փոխանակում դաշնակիցների հետ։

—

Լօնդօն.—Րէյտէրի գործակալութիւնը հաղորդում է, որ մտքերի փոխանակութիւնը շարունակվում է դեսպանների համաժողով կայացնելու նպատակով։ Եւրոպայի դրութիւնը այլ ևս վտանգներ չէ ներշնչում, թէև երբեմներին պէտք է պատրաստ լինել։ Ջանազան հարցերի խաղաղ լուծումը հնարաւոր է։

—

Բուխարէստ.—Ռումին արհեստաւորների կենտրօնական կօմիտէտը կոչով հրաւիրեց մայրաքաղաքի բոլոր արհեստաւորներին միտինգի՝ բողոքելու այն բանի գործողութիւնների դէմ, որ իբր թէ կատարվում են բալկանեան զօրքերի ձեռքով մակեդօնական ռումիններին վրա։

Աւստրիական զօրքի տեսուչ Գէտցէնդօրֆը այցելեց մինիստրներին, խորհրդակցեց ռումինական գեներալշտաբի կառավարչի հետ և վերադարձաւ Վիէննա։

Ռուսաց դեսպանը ունկնդրութեան ընդունվեց Թագաւորից և ցաւակցութիւն յայտնեց Թագաւորի քրոջ՝ ֆլանդրիական կոմսուհու մահվան առիթով։

—

Պարիզ.—Ռուսաստանի խաղաղասէր գործելակերպը, Վիէննայից ստացված տեղեկութիւնների աւելի չափաւոր տոնը և միւս մեծ պետութիւնների խաղաղութիւնը պահելու ձգտումը, «Տան» լրագրի կարծիքով, յոյս են ներշնչում, որ բալկանեան ճգնաժամը կը լուծվի առանց միջադէպի։

«Տանը» Րօձեանկօյի խօսքերը համարում է իբրև ռուս ժողովրդի զգացմունքների ճիշդ արձագանքը Ռուսաստանի դէպի արտաքին քաղաքական դրութիւնը ունեցած վերաբերմունքի մասին։

Պետերբուրգ.—Եապոնական դեսպանը պատիւ ունեցաւ ներկայանալ Թագաւոր Կայսրին և յանձնել նոր հաւատարմագրեր ի գահ բարձրացած նոր եապոնական կայսրի կողմից։

—

Վիէննա.—«Ֆրեմդէնբլատը» գրում է. «Արտասահմանում տարածված այն կարծիքը, թէ միջազգային դրութեան մէջ տեղի չի ունենալ այլ ևս բարդութիւններ, հիմնված է գլխաւորապէս Աւստրիայի սահմանից, արկածներից հեռու, խաղաղ քաղաքականութեան վրա։ Այդ հայեացքը զուգորդվում է մերի հետ, սակայն նա չէ յենվում Աւստրիայում տիրող այն համոզմունքի վրա, թէ Եւրօպան կը կատարէ այն, ինչին որ ձգտում է Աւստրիան, բերև այն մինիմումի, որ անհրաժեշտ է իր կենսական շահերը պահպանելու համար»։

—

Կ. Պոլիս.—Սուլթանի, Բ. Դրան, հայոց պատրիարքի, բուլգարական էկզարխի, այլազգի հոգևորականութեան ներկայացուցիչների, ռուսաց դեսպանի և դեսպանատան պաշտօնեաների, օտարազգի ռազմանաւերի հրամանատարների և միւս դեսպանատների ներկայութեամբ տիեզերական պատրիարքի մարմինը տեղափոխեցին Բալըքլըի եկեղեցին, որտեղից փոխադրվելու է Աֆօն, ուր և հանգուցեալի կամքի համաձայն կը յանձնվի հողին։

—

Բերլին.—Գերմանական խնայողական գանձարանների միութեան ընդհանուր ժողովում վարչութիւնը խստագոյն հանդէս եկաւ պատերազմական լուրերի դէմ, որոնց ազդեցութեան տակ հասարակութիւնը հանում է ի պահ տուած դրամները, անուանելով այդ լուրերը վախկոտ ու ազգային արժանապատուութեանը ամօթաբեր յիմարութիւն։

—

Տրիէստ.—Ծով իջեցրին երրորդ «Պրինց Եւգենիյ» դրէդնօուտը արքիդուքս Պետր Ֆերդինանդի և կնոջ ներկայութեամբ։

—

Վիէննա.—Պաշտօնական «Կոր. Վիլհէլմը», ի հերքումն տարածված լուրերի, պնդում է, թէ կայսրի առողջութիւնը շատ լաւ է,

—

Խարբին.—Գիրինում միջնակարգ դպրոցների սաները կազմում են խմբեր Հիւսիսային Մոնղոլիայի հետ կռուելու համար։ Աշակերտութեանը բաժանված են հրացաններ, ձեռնարկված է զինւորական վարժութիւններ։ Քաղաքական կուսակցութիւնների միացեալ նիստում վճռվեց հանգանակութիւն բանալ դրամական ֆօնդ կազմելու՝ Ռուսաստանի հետ պատերազմելու դէպքում։

—

Տօկիօ.—Զինւորական մինիստրը հրաժարական տուեց, որովհետև կաբինէտը մերժեց ուժեղացնել Կորէայի զօրքը երկու զօրաբանակով։ Ամբողջ կաբինէտի հրաժարականը հաւանական է։

—

Սան-Դոմինիգօ.—Նուէլ արքեպիսկոպոսը ընտրվեց հանրապետութեան նախագահ։

—

Վաշինգտօն.—Ֆիլիպեան կղզիներում տայֆունը քարուքանդ արեց երկու քաղաք, որի ժամանակ սպանվեցին ու վիրաւորվեցին 1700 մարդ։

—

Մօսկվա.—Զէմստվային արտակարգ ժողովը 12,000 ր. յատկացրեց Բալկանների վիրաւոր սլաւօնների օգտին։

—

Րօստով Դ./Վ.—Սլաւօնական օրվայ և համերգի կազմակերպութիւնից հանգանակվեց յօգուտ սլաւօնների 13,000 րուբլի։

—

Արխանգէլսկ.—Յօգուտ սլաւօնների հանգանակվեց 3000 րուբլի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԵՄԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ

—

Նոյեմբերի 18-ն է։ Առաւօտեան ժամը 11-ին նշանակված է պատգամաւորների ժողովի առաջին նիստը։

Ժամը 11-ն է արդէն, բայց ներկայ են միայն մի քանի հոգի. պատգամաւորները գալիս են դանդաղ և հազիւ ժ. 12-ի մօտ հաւաքված է այնպիսի թիւ, որ թեմական առաջնորդ Եփրեմ եպիսկոպոսը բաց է անում ժողովը, հրաւիրում սակաւաթիւ հանդիսականներին առանձին նստել և, կարդալով պատգամաւորների ցուցակը, հրաւիրում է ներկայ եղողներին՝ պատգամաւորներին կամ փոխ-անդամներին՝ ստորագրել թերթին։

Որովհետև ներկայ են 63 հոգի, ուստի յայտարարում է ժողովը օրինաւոր և խնդրում է դիմել Նախագահի ընտրութեան։

—

Նախագահի ընտրութիւնը

Պատգամաւորական ժողովի առաջին նիստը նուիրված էր Նախագահի ընտրութեանը։

Ըստ երևոյթին, արտակարգ նշանակութիւն է տրվում, և յատկապէս այս ժողովի համար, Նախագահի անձնաւորութեանը։ Մանաւանդ ժողովականների մի մասը, կարծես, իր «գլուխ գործոցն» է համարում այդ։

Նախագահական աթոռի համար լսվում են անուններ՝ Ա. Խատիսեան, Ս. Ցարուրթիւնեան, Բ. Նաւասարդեան, Ա. Թադէոսեան և այլն։

— Ես առաջարկում եմ ոչ թէ նախագահ, այլ նախագահութիւն ընտրել. նախ՝ նախագահ և երկու օգնականներ,—յայտնում է Ա. Երզնկեանը։

Մի քանիս էլ առաջարկում են ուղղակի քուէարկել միաժամանակ. շատ ձայն ստացողը լինի նախագահ, իսկ երկրորդը՝ օգնական։

Ընդունվում է Ա. Երզնկեանի առաջարկը։ Մի քանիսը պահանջում են գաղտնի քուէարկութիւն։ Ս. Ցարութիւնեան յայտնում է, որ հրաժարվում է թէ նախագահ և թէ փոխ-նախագահ լինելուց, բայց զիջում է ժողովականների թախանձանքին և համաձայնվում է քուէարկվել։

Ժողովը վճռում է նախագահ և օգնականներ միասին ընտրել։

Բաժանում են թերթիկներ։ Ստացված ձայները հաշւում են։

Ս. Ցարութիւնեան ստանում է 48 ձայն, Ա. Խատիսեան 43 և այլն։

Երբ քուէարկութեան արդիւնքը պարզվում է, Ա. Երզնկեան, տեղից վեր կենալով, յայտնում է, որ ինքը և իր հետ մի խումբ պատգամաւորներ իրանց թերթիկներում յիշել են յանուանէ նախագահ և փոխ-նախագահ, օրինակ, ինքը գրել է՝ «Նախագահ Ա. Խատիսեան» և այլն. այդ բանը չը կարդացվեց, ուստի առաջարկում է կարդալ և այդպէս էլ ընդունել։

Նրա յայտարարութեանը միանում են և ուրիշները։

Լէօն բողոքում է և պահանջում ընդունել ըստ կարգի նախագահ և օգնականներ։

Ս. Լիսիցեանը համարում է թիւրիմացութիւն և պահանջում թերթիկները կրկին կարդալ ու ըստ այնմ էլ նկատել։

Ց. Ամիրխանեան նկատում է, որ գաղտնի քուէարկութեան մէջ չէին ասում ինչ են արել։ Շատերը պահանջում են նոր քուէարկութիւն։

Մ. Զաշկեան, որ ուշ էր եկել, խնդրում է նորեկներին էլ թոյլ տալ քուէարկելու։

Գ. Կաֆեան յայտնում է, թէ որոշվեց արդէն, որ ձայների մեծամասնութիւն ստացողը կը լինի նախագահ։

Հ. Տէր-Աստուածատրեան.—Սկզբունքով որոշում չենք կատարել. նախ սկզբունքով պիտի որոշել, ապա քուէարկել։

Ն. Կաճկաճեան.—Քուէարկութեան արդիւնքն և բողոքները ցոյց են տալիս, որ այստեղ թիւրիմացութիւն կայ և պէտք է նորից քուէարկել։

Բժ. Այվազեան.—Եթէ նախագահութիւն առաջարկը անցած լինէր, այդ ճիշդ կը լինէր, բայց այդ առաջարկը չանցաւ։ Ուստի նրանց նոր պահանջը համարում եմ անկանօն։

Եփրեմ եպիսկոպոս ուզում է քուէարկութեան դնել խնդիրը։

Խօսք է խնդրում Շերմազանեան քահանան և առաջարկում միջին ճանապարհը,—որ ցուցակում որ յիշված է յանուանէ նախագահ այսինչ, փոխ-նախագահ այսինչ,—ընդունել, իսկ մնացեալում առաջինը համարել նախագահ։

Բժ. Նաւասարդեան նախազգուշակում է ազմուկ կարդալու դէպքում, ուստի լաւ է համարում նոր քուէարկութիւն կատարել։

Ծուղուրեան քահ. գտնում է, որ պատգամաւորները շատ անուշադիր են գտնվել, այնպէս չէին յիշի իրանց թերթիկների մէջ ոչ պատգամաւորներին, ներկայ չեղողներին և հոգաբարձուներին իբրև թեկնածուներ։ Առաջարկում է նոր քուէարկութիւն կատարել։

Սրբազանը բաց ձայնատուութեան է դնում հարցը՝ նոր քուէարկութիւն կատարել թէ համարել առաջինը օրինաւոր։

32 ձայնով ընդդէմ 21-ի պահանջվում է նոր քուէարկութիւն։

Սրբազան.—Ի՞նչպէս էք ուզում քուէարկել։

Ց. Տէր-Միրաքեան առաջարկում է նախ՝ թեկնածուների ցուցակ կազմել։

Բժ. Իզիլթեան առաջարկում է հէնց եղած ցուցակից էլ օգտվել։

Ա. Պօպօվեան, սրբազան նախագահի թոյլտուութեամբ, կարդում է թեկնածուների ցուցակը և ապա քուէարկութեան դնում եղած առաջարկները. — նախագահութիւն (պրէզիդիում), այսինքն յիշելով նախագահ և ապա զատ-զատ փոխ-նախագահ, և երկրորդ՝ ըստ կարգի ձայների։

35 ձայնով ընդունվում է առաջին առաջարկը։

Թեկնածուների ցուցակը կարդալիս վէճ է ծագում Ա. Խատիսեանի առիթով, որը բացակայում է ժողովից։

Լէօ և մի քանիսը պնդում են, որ նա ինքը ներկայ չէ և գրաւոր համաձայնութիւն էլ չը կայ։

Երզնկեան կրկնում է, որ ինքը նրանից համաձայնութիւն ստացել է։ Իսկ Գ. Խատիսեանը աւելացնում է, որ վերջապէս եղբայրը այստեղ է և կարող է եռալ։

Քուէարկութեան են առաջարկվում Ա. Խատիսեանի, Ս. Ցարութիւնեանի, բժ. Նաւասարդեանի և Արշակ Թադէոսեանի թեկնածութիւնները։

Ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվում են՝ նախագահ Ա. Խատիսեան և փոխ-նախագահներ Ս. Ցարութիւնեան ու Արշակ Թադէոսեան։

Ա. Խատիսեանի բացակայութեան պատճառով ժողովը խնդրում է Ս. Ցարութիւնեանին նախագահել։ Ս. Ցարութիւնեան գրաւելով նախագահական աթոռը, դիմում է ժողովականներին. «Չը նայած որ աղմուկով սկսվեց ժողովը, բայց ես կաշխատեմ, որ խաղաղ ընթանայ ժողովի աշխատանքը և լինի բեղմնաւոր։ Ես կաշխատեմ լինել անաչառ, բայց և չեմ թոյլ տալ օրինականութեան սահմաններից ոչ ոքի դուրս գալ։ Առաջարկում եմ ընտրել երկու քարտուղար»։

Առաջարկվում են Ս. Եսայեան և Ց. Ազաբալ։ Նրանք, մանաւանդ առաջինը, երկար մերժումից յետոյ ընդունում են։

Մ. Զաշկեան առաջարկում է յոտնկայս յարգել նախկին Վեհափառ Իզմիրլեանի և նախկին առաջնորդ Սաթունեանի յիշատակը։

Ս. Լիսիցեան առաջարկում է, որ, իբրև առաջին պատգամաւորական ժողով, ժողովի անունից նախագահը շնորհաւորի նոր Կաթողիկոսի գահակալութիւնը։

Բարայեան առաջարկում է յարգել մեր հանգուցեալ մանկավարժ Ղ. Աղայեանի յիշատակը։

Նրա ասածը լրացնում են. «որը ներկայ պատգամաւորական կազմի անդամ էր»։

Այդ բոլոր յարգանքները մատուցվում են։

Սակայն այդ առաջարկներն անողները մոռանում են առաջարկել յարգել և դպրոցի բարերար Ալ. Մանթաշեանի յիշատակը։

Նախագահը առաջարկում է հոգաբարձութեանը ներկայացնել օրակարգը։

Հոգաբարձու Ա. Պօպօվեան առաջարկում է ի հաստատութիւն երկու տարվայ հաշիւներն ու նախահաշիւը և հոգաբարձական ընտրութիւն։

Նախագահը յայտնում է, որ ժողովի զբաղմունքները կը տևեն 3 օր և խնդրում է մշակել ծրագիր զբաղմունքների։ Ժողովը յարմար է գտնում պարապմունքները սկսել երեկոները ժամը 7-ից։

Այնուհետև ժողովը ընդհատվում է, երեկոյեան ժ. 7-ին վերսկսելու նպատակով։

Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ Ց. Խունունցը հոգաբարձութեան կողմից հրաւիրում է պատգամաւորական ժողովին գնալ այցելելու դպրոցի նոր շէնքը։

Եւ բոլորը դուրս են գալիս գնում այնտեղ։ Շինութիւնը դիտելուց յետոյ, ժողովականները հիւրասիրվեցին այնտեղ։ Այցելուների վրա լաւ տպաւորութիւն թողեց Մանթաշեանի ծախքով կառուցված շէնքը իր բոլոր յարմարութիւններով։

Դ.

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ՋՆՋՈՒՄՆԵՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

«Громъ не грянетъ, мужикъ не перекрестится», ասում է ռուսական առածը, և այս աւելի քան յարմար է Ներսիսեան դպրոցի ներկայ հոգաբարձական կազմին։ Մինչև որ զանազան Ալիխանեաններ և Գասպարեաններ չը հարուածեցին դպրոցի անդուլը և հոգաբարձութեան չը զամեցին խայտառակութեան սիւնին, մինչ այն հոգաբարձութիւնը չը սթափվեց լեթարգիական քնից և կենդանութեան նշոյլ չը ցոյց տուեց։ Սակայն ինչ օգուտ հաստատութեան համար այդ обломовщина-ից։ Ուչինչ։ Օբլօմօվները չէ վիճակված կեանքը յեղաշրջել և գրական օգուտ տալ հաստատութիւններին։ Նրա համար հարկաւոր է կեանքի դպրոցը անցնել, վարժվել, կրթվել ճշգապահութեան, դիսցիպլինայի մէջ և առհասարակ կառավարելու գործում և ապա մտնել հասարակական ասպարէզը և ստանձնել մեծ հաստատութիւններ կառավարելու ղեկը։

Իսկ մեր պատուելի հոգաբարձութիւնը, չունենալով վերոյիշեալ յատկութիւնները, նետվել է հասարակական ասպարէզը, միմիայն յագուրդ տալու իր փառասիրութեանը։

Ներսիսեան դպրոցին հարկաւոր են ոչ թէ ճառեր ասող հոգաբարձուներ, այլ գործունեայ, հասկացող, սրտացաւ, պարտաճանաչ և փորձված մարդիկ, որոնք դպրոցի առաջադիմութեան նախանձախնդիր լինէին այնպէս, ինչպէս իրանց սեփական գործին։ Մինչդեռ փաստերը գալիս են հակառակը ապացուցանելու։ Դպրոցի վիճակը յանձնված է ապիկար մարդկանց, որոնց կատաբեալ անփութութեան շնորհիւ այսօր ազգային այդ նշանաւոր հաստատութիւնը հազարների կորուստ է ունենում։ Սակայն ուշ չէ յանցանքը, ուժ պիտի մեղադրել ներկայ դէպքում. Գասպարեաններին, Ալիխանեաններին, թէ այլոց։ Մեր կարծիքով մեղադրեալների նստարանի վրա պէտք է բազմեցնել ապիկար ղեկավարներին։

Այդ պարտականութիւնը այսօրվայ թեմական պատգամաւորական ժողովինն է, որի որոշմանն էլ մենք կը սպասենք մեր վերջին խօսքը ասելու։ Մենք նրանից առանձին սպասելիք չունենք, քանի որ յայտնի է մեզ նրա գոյնը, սակայն նշանակալից է նրա վերաբերմունքը դէպի օրը ցերեկով կատարված զեղծումները և դէպի օրվայ հերոսները։ Դպրոցում տեղի ունեցած կորուստները, որոնք այնպէս սարսափելի կերպով ցնցեցին հասարակութեանը, ինձ համար անսպասելի չէին. ես տարի ու կէս առաջ էի գուշակել և ահա թէ ինչ փաստերի հիման վրա։ Մօտաւորապէս տարի ու կէս առաջ, մի կիրակի, ընկերոջս հետ անցնելով դպրոցի շուկայի միջով, նկատեցի, որ երկու պարոններ, ըստ երևոյթին սպասին ծառայողներ, (ապագայում հաստատվեց, որ դռնապաններ են) ժողովում են առևտրականներից հոգական կոպէկներ և նշանակում մի թերթի վրա։ Թերթը լցված էր 5 կոպէկներով։ Իսկոյն ընկերոջս ուշադրութիւնը դարձրի փող ժողովելու այս տեսակ սիստեմի վրա, որը կարող է ծառայել միայն յօգուտ ծառայողների։ Այս միակ փաստը բաւական էր, որ եզրակացնէի, թէ ինչ անտէրութեան է մատնված ազգային մեծ հաստատութիւնը։ Անցան մի քանի ամիսներ, ես գործով դարձեալ այցելեցի շուկան։ Այս անգամ նկատեցի, որ տուրքեր ժողովելու սիստեմը փոխված է, այն է փողերը ժողովելիս տալիս են վճարողներին չէկեր, կնքված՝ ով զարմանք՝ ոչ թէ Ներսիսեան դպրոցի կնիքով, այլ պ. կառավարչի։ Սրանից յետոյ այլ ևս անկասկած էր, որ Ներսիսեան դպրոցի տնտեսական մասը վտանգված է և որ նրա հոգաբարձութիւնը, բաղկացած 12 հոգուց, զուրկ է տնտեսութիւն կառավարելու ընդունակութիւնից, որը և ապագայում ճշդվեց։ Գոնէ եթէ իրանք ինքնուրոյն մտածելու, կառավարելու ձևեր մշակելու շնորհք չունէին, ընդօրինակէին կառավարչական կամ քաղաքային ինքնավարութեան հիմնարկութիւնների կանոնադրութիւնից։ Ես շատ եմ ցաւում և նոյնիսկ խղճի խայթոց եմ զգում, որ իր ժամանակին վերոյիշեալ նկատածներս հրապարակ չը հանեցի, որով գուցէ փրկած լինէի ազգային այդ հաստատութիւնը մեծամեծ կորուստներից...

Մի հայ

ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ

—

Թիֆլիս, 19 նոյեմբեր

«Մշակի» մէջ (№ 248) ամսոյս 7-ին լոյս տեսած յօդուածի մէջ («Հայ կաթօլիկաց մօտ»), պարոն Ami փափաք յայտնած էր, որ ընթացիկ յարմար առթիւ տասնամեակի մահուան հայր Ղ. Ալիշանի՝ օգուտ քաղուէր պատշաճաւոր յարգանքը մատուցանելու նորա բազմարդիւն աճիւնին։

Ինչպէս յայտնի է, 1901 տարւոյ 21 նոյեմբերին վախճանեցաւ, Վենետկոյ Սուրբ Ղազար կղզում, 83-ամեայ անխոնջ աշխատաւոր ծերունին հ. Ղևոնդ Ալիշան, որ իր 63-ամեայ քահանայական և երկարբրական կեանքը նուիրագործեց ազգին պատմական և հնագիտական ուսումնասիրութեան իր բազմահատոր գրութիւններով բարձրացնելով հայ ազգի անունն ու նշանակութիւնը Եւրոպիոյ առջև։

Ուրեմն հ. Ալիշանի մահուան 10-ամեակը պէտք էր կատարել անցեալ 1911 տարւոյն Ընծայման տօնին (21 նոյեմբ.)։ Սակայն, փափաքելով հանդերձ, անցեալ տարի հնարաւորութիւն չկար կատարելու այդ արժանաւոր հոգեհանգիստը, քանի որ հայ-կաթօլիկութիւնը տակաւին Թիֆլիսի մէջ չունէր իրեն համար յատուկ աղօթատուն։

Ներկայիս արդէն փոքր աղօթատունը բացուած լինելով (Պետերբուրգեան փողոց, № 8), ուրախ եմ յայտարարելու, որ առաջիկայ չորեքշաբթի օր, 21 ամսոյս, առթիւ տարեդարձի հանգստեան երախտաշատ հայր Ալիշանի, յիշեալ աղօթատան մէջ պիտի մատուցուի պատարագ, առաւօտեան ժամը 11, և շարունակաբար $12^{1}/_{2}$-ին պիտի կատարուի հոգեհանգիստ։

Պատարագիչը լինելու է գերապայծառ առաքելական կառավարիչ ամենայն կաթողիկէից հայոց ի Ռուսաց կայսրութեան Սարգիս վարդապետ Տէր-Աբրահամեան։

Ուրեմն, ազգիս սիրելի «Նահապետին» անմոռանալի յիշատակը յարգողաց այսու կընծայուի յարմարութիւն յարգելու զինքը իրենց ներկայութեամբը։

Երբ հայ կաթողիկեայք՝ ձեռնտուութեամբ հայազգի վեհանձն բարերարաց՝ արժանանան այն երջանիկ օրուան, երբ մտադրուած կառուցանելի անդրանիկ հայ կաթողիկեայ մայր եկեղեցին կարող կը լինի լայն բանալ իրեն դռները հաւատացեալ ժողովրդեան առաջ, և երբ նորա դաշնակաւոր զանգակները կտեւեն քաղցր ղօղանջիւնով Թիֆլիսի մէջ արդէն իրողութիւն դարձած հայ կաթողիկեայ համայնքի հիմնաւոր և բարեկարգ գոյութեան մասին, այն ժամանակ հայ կաթող. բարձր իշխանութեան և քաղաքիս կաթող. ժողովրդապետի կողմանէ լիովին բաւարարութիւն պիտի տրուի, կրօնական և ազգային տեսակէտով յիշատակաց արժանի անձանց և դիպաց, պատշաճ հանդիսադրութեամբ։

Մինչ այն «սակաւն» փոխանակ «բազմի» անցնելու է և գոհացնելու։

Թիֆլիսի հայ-կաթ. ժողովրդապետ՝

Դիոնեսիոս վ. Գաղատեան

ՑՕԳՈՒՏ ՍԱՑԱԹ-ՆՕՎԱՅԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՔԱՐԻ

—

Ստացանք Սկանդար Նօվայի ձեռքով անյայտ ոմնից 30 կոպ., Ն. Սուլեանից 10 կ.։ Նախկին ստացածների հետ միասին ունենք ընդամենը 2 րուբլի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Այսօր Զուբալօվի Ժողովրդական Տանը տեղի կունենայ մի քանի դասախօսութիւն կանանց հարցի մասին։ Հանդէս են գալու մօտ վեց դասախօս, որոնք լուսաբանելու են կանանց հարցը տարբեր կողմերից։

◆ Կովկասի փոխարքայի դիւանատան գործավար Ագուբովը նշանակվեց նոյն դիւանատան փոխ-կառավարիչ։

◆ Կիրակի, նոյեմբ. 25-ին, Թիֆլիսի Արտիստական Ընկեր. շինութեան համերգային դահլիճում Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների դասատու Ն. Ա. Դուբրովսկին կը կարդայ հետաքրքրական դասախօսութիւն «Լօրենցօ Մեդիչի և Ֆլօրենցօյի» մասին։ Դասախօսութիւնից մնացած զուտ արդիւնքը կը յատկացվի Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների չքաւոր աշակերտուհիներին։ Տոմսակները վաճառվում են դասընթացքների դիւանատանը (Գրիբօէդովսկայա փող. № 22) և Լ. Խիզդեկելի գրախանութում։

◆ Մանթաշեան առևտրական դպրոցում նոյեմբերի 18-ին տեղի ունեցաւ գրականերաժշտական ցերեկոյթ, նուիրված Հայրենական պատերազմի 100-ամեակին։ Մեծ դահլիճում բազմաթիւ աշակերտ-աշակերտուհիների ներկայութեամբ դրված էր Ալէքսանդր I Կայսրի պատկերը, գեղեցիկ զարդարված ազգային դրօշակով։ Երգեցիկ խումբը երգեց ազգային օրհներգը։ Ցերեկոյթը բացվեց դասատու Ա. Միրեանովի ճառով 1812 թւի դէպքի նշանակութեան մասին։ Յետոյ աշակերտները արտասանեցին ոտանաւորներ 1812 թ. դէպքերից։ Դաշնամուրի վրա նուագում էր օրիորդ Վ. Տէր-Պետրոսեանը։ Վերջում աշակերտութեանը բաժանվեց Անդրիանովի կազմած «Հայրենական մեծ պատերազմը» գրքոյկից։

◆ Շօրապանի մարզանից արդիւնաբերողների առաջիկայ համագումարի վերստուգիչ յանձնաժողովի կազմի համար Կովկասի փոխարքան իր ներկայացուցիչ ընտրել է ի. գ. խ. Ա. Ա. Բիբիկովին։

◆ Պօստ հեռագրատան կառավարիչը յանձնարարեց պօստային գրասենեակի կառավարչին պարզել, թէ որքան արկղ և ումը (ոչ վաճառականների) ցանկալի է տեղափոխել գրասենեակից Պուշկինսկայա փողոցում գտնվող բաժանմունքը։

◆ Ինչպէս ընթերցողներին յայտնի է, Սլիւրի մէյդանի վաճառականները խնդրամատոյց էին եղել բանալ այդ թաղամասում պօստային բաժանմունք։ Պօստ-հեռագրատան շրջանի կառավարիչը հարց տուեց վաճառականների աւագին, թէ արդեօք չէ կարող վաճառականութիւնը մասնակցել բաժանմունքի համար բնակարան վարձելու ծախսերին և ինչ չափով։

◆ Ժողովրդական համալսարանի ընկերութեան անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը, որ նշանակված էր նոյեմբերի 18-ին, անդամների օրինաւոր թիւ չը լինելու պատճառով չը կայացաւ։

◆ Մօտ օրերս Թիֆլիս կը ժամանէ օպերետային մի խումբ Դ. Լօխվիցկիի ղեկավարութեամբ։ Օպերետային խմբի ներկայացուցիչը վարձել է Վրաց Դրամատիքական Ընկերութեան վարչութիւնից Վրաց Ազնուականութեան թատրոնը ութը ներկայացումների համար։ Ներկայացումները կը սկսվեն նոյեմբերի 21-ից և կը տևեն մինչև նոյեմբերի 29-ը։ Ներկայացումները խոստանում են հետաքրքրական լինել։

◆ Թիֆլիսում ոմն Զիւքաշվիլի կառուցանում է սեփական աէրօպլան։

◆ Կիրակի օրը ժողովարանի դահլիճում քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանի նախագահութեամբ կայացաւ Թիֆլիսի երկրորդ փոխադարձ վարկի ընկերութեան անդամների բազմամարդ ժողովը, որ պէտք է ընտրէր բանկի վերատեսուչ հրաժարված Ս. Բալաղեանի փոխարէն։ Ձայների ահագին ճնշող մեծամասնութեամբ 360 ձայնից 320 ձայնով ընտրվեց Գ. Մէլիք-Ղարագեօզեանը։

◆ Բագւում սաստիկ տարածված է բըծաւոր տիֆ հիւանդութիւնը։

◆ Քութայիսում, այնտեղի ժողովրդական համալսարանի անունով դեկտեմբերի 15-ից բացվելու են կօօպերացիական կուրսեր, որ տևելու են մինչև յունվարի 6-ը։ Հիմնողների գլխաւոր նպատակն է պատրաստել կօօպերացիայի գաղափարը տարածող հմուտ նախաձեռնողներ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

«Ինտելիգենտներ» պիէսը

Արտիստական թատրոնում երկու անգամ ներկայացվեց Ստոյկինի «Ինտելիգենտներ» պիէսը։

Նա վերցված է վերջին տարիների կեանքից, որ կապված էր ազատագրական շարժման երևոյթների հետ։

Այդտեղ հանդէս են բերված՝ և բանւորական գործադուլ, և զէմստվային գործունէութիւն, և ազատ սէր, և բանւորների պաշտպանութեան խնդիր և այլն և այլն։

Պիէսը շարժում է հանդիսականի մէջ հետաքրքրութիւն, որը մնում է մինչև վերջ։

Պիէսի մէջ կան աւելորդ մենախօսութիւններ, քարոզչական բնոյթ կրող ճառախօսութիւններ, որոնք կարող էին կըր-

ճառվել ապահով կերպով, առանց մնասելու պիէսի գլխաւոր հանգոյցին։

«Ինտելիգենտները» պիէսում հանդէս է բերված ժամանակակից կեանքի մի խորշը գործարանի շուրջը, որի մէջ բանում են 30,000 աշխատաւոր և գործում են զանազան պաշտօնեաներ՝ կառավարիչ, բժիշկ, ֆէլդշերներ, գործակատարներ։

Պիէսի մէջ գործողները երեք տեսակի են. նրանց մի մասը նեղ հայեացքով, շահախնդրական բնազդներով ղեկավարվող, յաճախ անազնիւ միջոցներից չը խորշող անձերից է բաղկացած, միւսը՝ ընդհակառակը ներկայացնում է մարդասէր ղղումներով առաջնորդվող անհատների, որոնք գործում են կեանքի մէջ, իրականացնելով բարին և ազնիւը, որքան կարող են. երրորդի մէջ մտնում են մարդիկ՝ չափազանց հեռաւոր նպատակների ծառայող յեղաշրջողներ, որոնք հող չեն գտնում իրանց թէօրիաների գործադրութեան համար։

Գեղեցիկ խաղացին իրանց դերերը գլխաւոր հերոսուհի՝ տիկին Արզուտիսակայա, Բելիաեվ (գործարանատէր), Տուգանով (փաստաբան Զարինսկի)։

Պիէսը թէև չունի նուրբ հոգեբանական վերլուծութիւն և բնաւորութիւնների գեղարուեստական հարազատ մարմնացումներ, այնուամենայնիւ, իբրև ժամանակակից կեանքի բոլոր պատկեր պրտացոլող՝ շարժում է հետաքրքրութիւն և կարող է դեռ մի քանի անգամ ևս խաղացվել Թիֆլիսի բեմի վրա։

Սիրող

—

Ժողովրդական Տան Թատրոնում

Դերասանուհի տիկ. Վարդունու մասնակցութեամբ և հայկական սեկցիայի նախաձեռնութեամբ շաբաթ, նոյեմբերի 17-ին, Ժողովրդական Տան բեմի վրա դրվեց «Երկուորբը» 5 գործ. և 6 պատկերով մելոդրաման։

Մի կողմից տիկ. Վարդունու անունը, իսկ միւս կողմից պիէսի հետաքրքրական լինելը թատրոն էր գրաւել բազմաթիւ հոծ բազմութիւն։

Ֆրոշարի պատասխանատու դերում հանդէս եկաւ տիկ. Վարդունին, որը ամենամեծ հմտութեամբ ներկայացրեց մուրացիկ կնոջ տիպը իրա շար հոգու արտայայտութեամբ, որի համար և արժանացաւ որոտընդոստ ծափահարութիւնների։

Աջող և մտածված խաղով էր վրա էր գրաւել հասարակութեան ուշադրութիւնը պ. Տէր-Առաքելեան, որը կատարում էր Ֆրոշարի կաղ որդու՝ Պիէրի դերը։

Գալստեան՝ ազնուական Դիժէ դը Բոնթի և Փիրումեան՝ Ժակի դերերը կատարեցին բնորոշութեամբ։

Երկու որբերի դերերը կատարում էին տիկ. Ցասիկ և տիկ. Մանուշարեան։ Վերջինս կոյր աղջկայ դերում բաւական աջող էր. գլխաւորապէս աղու էր վերջին գործողութիւնը, երբ երկու որբերը գտնում են իրար. այդ տեսարանը խորը տպաւորութիւն գործեց հանդիսականների վրա։

Ոստիկանապետի դերում պ. Խորէնը իր դերը լաւ չէր սովորել և խաղաց շատ սառն։

Տիկ. Առաքելեան ոստիկանապետի կնոջ դերում աջող էր։

Կոմիքական դերեր կատարելու համար բաւական չէ ծամածռութիւններ անել և բեմի վրա թռչկոտել՝ ծիծաղ յարուցանելու համար, այլ այդ բոլորից դատ հարկաւոր է նախ և առաջ դերը ուսումնասիրել։ Այդ տեսակէտով ահա Ծոնեան Պիկարի դերում շատ թոյլ էր և ի զուր էր աշխատում հասարակութեան մէջ անհամ ծիծաղ առաջ բերել։

Ներկայացումը վերջացաւ գիշերվայ ժամը 12-ին։

Վելումեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Սուրամ, 17 նոյեմբերի

Որովհետև 1913 թ. յուլիսի 21-ին լրանում է Սուրամի հայոց եկ.-ծխ. երկսեռ երկսեռ դպրոցի 50-ամեակը, ուստի այդ առիթով ընտրված յոբելեանական յանձնաժողովը բացի հանդէսը կատարելուց մտադիր է նաև դպրոցի անունը յաւերժացնել ամբողջ պատմութիւն գրելով. այդ պատճառով մասնաժողովս խնդրում է այն բազմաթիւ ուսուցիչ-ուսուցչուհիներին, որոնք պաշտօն են վարել վերոյիշեալ դպրոցում, հնար եղածին չափ շուտով յայտնեն իրանց ազգ եւ անունները. երբ և որ թուականին են պաշտօն վարել, ամէն ուսուցիչ է եղել թէ կրտսեր, և բացի դրանից բնձ մի առանձնայատուկ աչքի ընկնող դպրոցական փոփոխութիւն կամ դէպքեր են տեղի ունեցել, որ պատմութեան համար նշանակալից բնոյթ ունենար։

Նամակ-պատասխաններ ուղղել յանձնաժողովի նախագահի անունով՝ Сурамъ, свящ. Овсепу Арюцянцъ.

Նախագահ յանձնաժողովի՝ Յովսէփ ք. Առիւծեան

Քարտուղար-անդամ՝ Աւ.-ուսուցիչ Յովհ. Դաւթեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ «Н. Вр.» Դումային ցանկանում է գործել ազգային ոգով և ձեռք բերել աւելի մեծ բարոյական հեղինակութիւն, քան երրորդ Դուման։

✦ «Н. Вр.»-ն հաղորդում է, որ քննիչ Լըժինի գործի քննութիւնը՝ աւարտված՝ յանձնվեց սենատի վճռաբեկ ու առաջին միացեալ դեպարտամենտներին։ Ապացուցագրերը միշտ գտնվում են ժանդարմների հսկողութեան տակ։

✦ Ստոլիպինի սպանութեան գործի քննութիւնը դեռ շարունակվում է։ Բացի սենատոր Տուրչինից՝ Մոսկվա է մեկնել սենատոր Կեմպէն յետագայ քննութեան համար։

✦ Պետական Դումայի բացման օրը Պետերբուրգում գործադուլ արին 15,000 բանուոր։ Տաւրիկեան պալատի մօտի փողոցներում և Նեվսկիի վրա եղան ցոյցեր կարմիր դրօշակներով ու յեղափոխական երգեցողութեամբ. Ոստիկանութիւնը ցրեց ցուցարարներին։

✦ Ներքին գործերի մինիստր Մակարովի հրաժարականը հաստատվում է։ Այդ համարվում է Կոկովցէվի յաղթանակը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

17 նոյեմբերի

ՊԵՏՐՈՊԱՎԼՕՎՍԿ։ (Կամչատայում)։ Պետական գանձարանի երկաթէ արկղը բանալու ժամանակ երեւան հանվեց 261,000 ր. յափշտակութիւն։ Արկղը գտնվում էր առանձին պահակների հսկողութեան ներքոյ, որոնք կալանաւորվեցին նահանգապետի կարգադրութեամբ։ Քննութիւնը ղեկավարում է նահանգապետը։

ՄՈՍԿՎԱ։ Փրւսվեց «Утро Россіи»-ի № 266-ը։ Խմբագրի դէմ դատ է յարուցված 148 րդ յօդուածով։

ԿԱՀԻՐԷ։ Կառավարութիւնը ձեռք է առնում միջոցներ, որպէսզի Մէկկայից վերադարձող մահմեդական ուխտաւորները իրանց հետ խօլերա չը փոխադրեն։

ՕԴԵՍՍԱ։ Քաղաքային վարչութիւնը միջնորդեց, որպէսզի արտասահմանից եկող շոգենաւերը Օդեսսա գան, չը մտնելով Կ. Պոլիս՝ խօլերայի պատճառով։

ՎԻԷՆՆԱ։ Այստեղ և Պիշպէկում զգացվեց երկրաշարժ։

18 նոյեմբերի

ՊԱՐԻԶ։ Օդագնաց Արունդէլը ընկաւ և մեռաւ։

ՌԻԳԱ։ Բացվեց ցուցահանդէս ի յիշատակ Հայրենական պատերազմի։

ՎԻԼՆԱ։ Փիշերս կալանաւորվեցին 96 հրէաներ, որոնք ժողովվել են կուսակցական նպատակով դրամ հանգանակելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շպարի մի քանի տեսակներ ուղղակի փչացնում են երեսի գոյնը և կաշին՝ դարձնելով վերջինիս դիւրաբեկ և պատռուածքներով լի, միաժամանակ՝ շատ վատ ազդեցութիւն թողնելով առողջութեան վրա։

Հետեւաբար, շպար գնելուց մի քանի կոպէկ խնայողութիւն անելը միանգամայն անտեղի է։

Հարկաւոր է գործածել սոսկ միայն № 4711 ճարպային շպարը՝ ուշադրութիւն դարձնելով գնելու ժամանակ այն բանի վրա, որ տուփի ձեզ իսկական «№ 4711 ՃԱՐՊԱՅԻՆ ՇՊԱՐԸ», որը թէ՛ միանգամայն անվնասակար է և թէ երեսին տալիս է թարմ երիտասարդութեան տեսք։ Արկղիկի գինը 30 կոպէկ է։

(М. 309206/309233) 3—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԱՐՈՒԽԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

(1860—1910)

Ա. ՀԱՏՈՐ

Գինն է 2 րուբլի 50 կոպէկ։

Բովանդակութիւն.—Հայոց ազգ. սահմանադրութեան ծագումն, էութիւնն և կիրառութիւնը։ Խրիմեանի և Ներսէս Վարժապետեանի պատրիարքութեան շրջանները։ Գէորգ Դ. կաթողիկոսը և Կ. Պոլսի ռուսական դեսպան Իգնատիեւ։ Թիւրքիայի բարենորոգման փորձերը 1839-ից սկսած։ Երիտասարդ-Թիւրք կուսակցութեան սկզբնաւորութիւնը և ձգտումները։ Օսմանեան սահմանադրութիւնը։ Հարստահարութիւնները հայկական նահանգներում։ Եւրոպական պետութիւնների դիւանագիտական յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ։ Հայկական խնդրի ծագումը։ Սան-Ստեֆանոյի դաշնագիրն և 16-րդ յօդուածը։ Եկեղեցական և աշխարհական հայ գործիչները։ Հայաստանի ինքնավարութեան ծրագիրը։ Հայկական պատգամաւորութեան գործունէութիւնն Եւրոպայում։ Ռուսահայոց վերաբերմունքը։ Բեռլինի կոնգրէսը և 61-րդ յօդուածը։

Յաւելուած.—Հայոց ազգային սահմանադրութեան ամբողջական բնագիրը՝ հայերէն և թիւրքերէն։

Դիմել «Մշակի» խմբագրութեան և բոլոր գրավաճառներին։

(օ. մ.) 845. 5—3

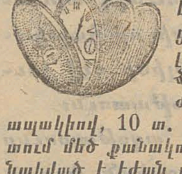

ՄԷԿ ՌՈՒԲԼԻ

և 95 կոպ. արժէ մեր անկէր ժամացոյցը, պատենը 1-ին տեսակի, անգլիական սև պողպատից, ընթացքը ճշգրիտ, 18 քարով, լարումը կոճից՝ 46 ժամը մի անգամ, փոշուց պահպանող ապակիով, 10 տ. երաշխաւորութեամբ։ Փոքր. պահեստում մեծ քանակութեամբ գտնվելու պատճառով նշանակված է էժան գին։ Վերադիր վճ. ուղարկելուց ճանապարհած. հաշւվում է 45 կ., Սիբիր 75 կ.։ Երեք և աւելի ժամաց. պատուիրելուց՝ ճանապարհածախքը մեր հաշւին։ Չը հաւանած դէպքում՝ յետ ենք վերցնում։

Торг. Домъ Бр. ЛЮБКА, ЛОДЗЬ. М. 61.

(ե.) (Л. 14711) 3—2

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

L. SOLUSOՅԻ հետեւեալ երկերը.

1) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, թարգմ. Սուրխաթեանի . . . . 30 կ.
2) ԿՈՆՑՈՒՑԻՈՍ (Չինական իմաստունը), խմբագրութեամբ Լ. Ն. Տոլստոյի, կազմեց Ա. Բուլանժէ, թարգմ. Սուրխաթեանի 7 կ.
3) ԱՍԱՑՈՒԱԾՆԵՐ ՄԱՀՕՄԵԴԻ, ընտրված Լ. Տոլստոյից, թարգ. Լ. Դանիէլեանի . . . . 5 կ.
4) ՔՈՅՐԵՐԸ, թարգ. Լ. Դանիէլեանի 5 կ.
5) ԻՆՉՈՎ ԵՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԱՐԴԻԿ, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . . 10 կ.

Նրանք, որոնք այս գրքերից մի-մի օրինակ կը պահանջեն մեզանից փոքր կանխիկ ուղարկելով. կը ստանան 10% զեղչ և ճանապարհածախսը մեզ վրա։ Վերադիր վճարով պահանջողներին զեղչ չի լինի.

Հասցէն՝ Ред. газ. „Мшакъ", Тифлисъ.

(2) 10—9

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. Յ. ԲԱԹԱՆԵԱՆ

Վերսկսեց ընդունելութիւնը ներքին և ջղային հիւանդութիւնների։

Առաւօտեան ժամը 10—12-ը և երեկոյեան ժամը 6—8-ը

Միքայէլեան փողոց, № 27.

(ա. օ.) 837. 25—8

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։

Ընդունել (12½—2 ժ. ցերեկվայ։

լուծութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։

ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սոլոլակ, Բեբուտովսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տելէֆոն № 1175.

(օ. մ.) 377. 100—43

ԲՈՒԺԱՐԱՆ

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

մշտական մահճակալներով

ՓՈԽԱԴՐՎԵԼ Է ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Միխայլովսկի պր. № 49, և անկիւն Բէսուտովսկի փողոցի № 2. Տէլէֆոն № 10—26.

Հիւանդների ընդունելութիւնը.

Աղաջանեան Միքայէլ.—միզասեռ., սիֆիլիս և կաշուի հիւ., ժ. 11—12-ը։
Վեռեկով Վ. Վ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 1—2-ը։
Եղիազարեան Ի. Ն.—ներքին, ջղային և հոգեկան հիւ., էլեկտրօտէրապիա, ժ. 11—12-ը։
Նշչեվ Մ. Ի.—ականջի, քթի և կոկորդի հիւ., ժ. 12—1-ը։
Կիմօնս Մ. Պ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 11—12-ը։
Մաղաքեան Գ. Ն.—ներքին և երեխ. հիւ., առանձ. նայէս արտայայնա-աղիքային, ժ. 11½—12½-ը։
Շամաս Ի. Ի.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 12—1-ը։
Աւալովա Ա. Օ.—տամի հիւանդութիւններ, ժ. 9½—11½-ը։

Բուժարանում կատարվում է էլեկտր. բժշկութիւն և մասսաժ։ Միկրօսկոպ., բակտէրիոլոգ. և քիմիակ. հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Սանդուղների քննութիւն։ Խորհրդի վճարը 50 կոպ.։ Օպերացիաները և համախորհրդումները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր պալատից և թէ առանձին նումէրներից։

ՍՐՍԿՈՒՄՆ «914»-ի և «606»-ի։

(ե. հ. կ.) 706. 100—23

Վաճառվում են

Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

1) ԻՆՉՊԷՍ ՄՇԱԿԵԼ ԲԱՄԲԱԿԸ, նկարներով, գինն է 15 կոպ.
2) ՁԵՌՆԱՐԿ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ, նկ., գինն է 20 կոպ.

Դիմել՝ Թիֆլիս «Գուտտենբերգ», Երևան «Արարատ», Գանձակ Ս. Ժամհարեան գրավաճառանոցներին։

(ե.հ.շ.) 853. 6—2

Ախալցխայի հայոց երկսեռ դպրոցների ձայնագրութեան ուսուցիչ և նոյն քաղաքի Ս. Փրկիչ եկեղեցու

ԽՄԲԱՊԵՏ

Պօղոս Տէր-Կարապետեան, որ երկար տարիներ վարել է ձայնագրութեան ուսուցչի պաշտօն և որը հմուտ է հայկական ձայնագրութեան, ունի վկայական Գէորգեան ճեմարանից և սովորել է յայտնի երաժշտագէտ Մ. Եկմալեանի խմբապետական կուրսերում,

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

ցանկացողներին հայկական ձայնագրութիւնից։ Պայմանների մասին դիմել՝ Ախալցխա, Պօղոս Տէր-Կարապետեանին։

(ե.հ.) 841. 5—3

23 ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ 3 ր. 45 կոպ.

1) Տղամ. գրպ. էլեգանտ և մաքուր ժամացոյց «ԱՆԿԷՐ» (ոչ ցիլինդր) անգլ. սև պողպատից, 15 քարով, «ԽՐՕՆՕՄԷՏՐ» սիստ., 36 ժամը մի անգամ լարումով, ստուգված մինչև րօպէները, 8 տարի երաշխաւորութեամբ։ 2) Նիկկոլ շղթայ։ 3) Բրէլօկ-կինէմատօգր. պիկանտ տեսարան. կամ թէ կօմպաս։ 4) Այծեմաշկի քսակ ժամաց. փչանալուց պահպանելու համար։ 5) Չքեղ մատանի «Duble» պարիզեան քարով։ 6—9) Գրպանի տուալէտային նէսէսէր 4 հետաքրքր. առարկ.։ 10) Ժամաց. գողերից պահպանող իր։ 11) Պարիզեան «Պլաստօգրաֆ», որ ցոյց է տալիս ամեն տեսարաններ։ 12—17) 6 հատ շատ հետաքրք. նկարներ «Պլաստօգրաֆի» համար։ 18) Գրպանի նիկէլ. գրելու պերօ։ 19) Արծաթազօծ գեղ. լուցկարկղիկ։ 20) Գրպանի ծալվող մկրատ անգլ. պողպատից։ 21) Տնային տպարան բաղկ. մօտ 100 տառից և թիւնչ.։ 22) Լիակատար պերօր տպարանի համար։ 23) Կաշուի նոր-մօդայի պորտմօնէ 6 բաժան., շատ ամփոփ և յարմար՝ գրպանում պահելու համար։ Ամբողջ գարնիտուրի գինը 3 ր. 45 կ., 2 գարն. 6 ր. 45 կ., նոյնօրինակ գարն. բարձր տեսակի առարկաներից և տափակ ժամացոյցով 4 ր. 45 կ., 2 գարն. 8 ր. 45 կ.։ Փակ ժամացոյց կամ կանացի՝ բոլոր յաւելուածներով 1 ր. թանգ։ Ճանապարհածախքը 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.։ Ուղարկում ենք վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Չըի հետաքրքրական պրէմիա 8 ր. արժողութեամբ։ Հասցէագրել՝

Т-ву „ПАТЕНТЪ". ВАРШАВА. Св. Креста № 48. Отд. 69.

(ե.) (В. 61357) 7—3

ПОЛНОЕ СОБРАНІЕ СОЧИНЕНІЙ

Л. Н. ТОЛСТОГО

въ двухъ изданіяхъ даетъ своимъ подписчикамъ въ 1913 г. еженедѣльный журналъ

„ВОКРУГЪ СВѢТА".

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

НА ЖУРНАЛЪ „Вокругъ Свѣта" съ 24 КНИГ. ХУДОЖЕСТВЕННЫХЪ ПРОИЗВЕДЕНІЙ Л. Н. ТОЛСТОГО СЪ ПЕРЕСЫЛК. И ДОСТ. НА ГОДЪ 7 р. Допускается разсрочка подписной платы: 3 руб. при подпискѣ, 2 руб. къ 1 апрѣля и 2 руб. къ 1 іюля.	НА ЖУРН. „Вокругъ Свѣта" съ 48 КНИГАМИ ПОЛНАГО СОБР. ВСѢХЪ СОЧИН. Л. Н. ТОЛСТОГО СЪ ПЕРЕС. И ДОСТ. НА ГОДЪ 11 р. Допускается разсрочка подписной платы при подпискѣ 4 руб., къ 1 апрѣля 4 руб. и къ 1 іюля 3 руб.

ЗАМѢНА ПЕРВАГО ИЗДАНІЯ ВТОРЫМЪ И НАОБОРОТЪ ПОСЛѢ ПОДПИСКИ НЕ ДОПУСКАЕТСЯ.

Контора журнала „Вокругъ Свѣта": Москва, Тверская, д. № 48.

(М. 485622)

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում են

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

ՊԱՏԻ ԵՒ ԾՈՑԻ

1913 Թ.

„ՇԻՐԱԿ"

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

XV տարի

250 պատկ.—ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ.—250 պատկ.

Պատի օրացոյցի առաջին երեսների վրա տպագրված են հայ և օտար, հին և նորագոյն հեղինակների և գործիչների պատկերներ։ Ե՛րբ պետական և դպրոցական հիմնարկութիւնները ազատ են պարապմունքից, առանձին նշանակված են պատի պարապմունքի ժամերը և պատի բոլորովին փակ օրերը։ Իւրաքանչիւր երեսի վրա տպագրված են աֆորիզմներ, ընտիր մտքեր, առածներ, պատմական դէպքերի ժամանակագրութիւն, բանաստեղծական հատուածներ, մեծ մասամբ իրանց հեղինակների պատկերներով։ Երկրորդ երեսների վրա տպագրված են՝ գիտական նորութիւններ, բնութեան երեւոյթների նկարագրութիւններ, հայկական տոների պատմական բացատրութիւններ, հեթանոսական սովորութիւններ, բժշկական գիտելիքներ, առողջապահական խորհուրդներ, ազգագրական տեղեկութիւններ, զուարճալի պատմուածքներ, պատմական նշանաւոր դէպքեր հայ, ռուս և այլ ազգերի կեանքից, վիճակագրական թիւեր և տեղեկութիւններ, խորհրդածութիւններ և կենսագրութիւններ նշանաւոր անձանց, բանաստեղծութիւններ, աշուղական խաղեր, զուարճալի անեկդոտներ մեծ մարդկանց կեանքից։ Իրաւաբանական նորութիւններ, տնային տնտեսութեան վերաբերեալ կարեւոր խրատներ։ Ժողովրդական երգեր, երգիծաբանական հատուածներ, ծիծաղաշարժ առարկաներ առածներ, և այլն։

Տախտակը պատրաստված է լիտօգրաֆիայում 10 գոյնով և նուիրված է հայ տառերի 1500 և հայ տպագրութեան 400-ամեայ մեծ յոբելեաններին։ Աջ ու ձախ կողմերում ս. Սահակի և Մեսրոպի պատկերը, կենտրոնում, Մասիսի ստորոտում, ս. Էջմիածինը, ներքևում, ձախ կողմը գուտտենբերգեան մամուլը, աջում գիտութեան և գեղարուեստի էմբլէմները։ Մի գեղեցիկ յիշատակ երկու մեծ ազգային տոների յաւերժացման, որը ցանկալի զարդ կարող է համարվել ամեն մի հայ տան համար։ Երկրորդ նկարը հայի պատմական անցեալից՝ Սարդարապատ և Արաշտէս։ Պատի օրացոյցի թերթերը ամրացրած են թիթեղեայ կողով (жесть) և կարված երկաթէ թելով. թերթերը ծակծկված են հեշտ պոկելու համար։

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑ

Յաւելուածը պարունակում է կարեւոր գիտելիքներ.—Մուրհակներ, չափ եւ կշիռ, դրամներ և արժէքաւոր թղթեր։ Պօստ և հեռագիր, խնայողական գանձարաններ, բնակարանի հարկ, կտակի և պայմանի օրինակներ։ Վիճակագրական.—Ռուսաստանի ազգաբնակութիւնը, նրա աճումն ու խտութիւնը, կեանքի միջին հասակը, ազգերի թիւն ըստ հասակի, զաւակութեան և պարապմունքի։ Գաղթականութիւն։ Ժողովրդական կրթութիւնը, նրա ծախսերը, գրագիտութեան չափը, դպրոցներ։ Զօրքը, պետութիւնների զինուորական ոյժերը և նրանց ծախսերը։ Ժողովրդի առողջապահական վիճակը։ Պետական եկ և մուտքը։ Բժշկական փոքրիկ դրոյցներ.—Ամուսնութեան պատմութիւնը, Կամքի ոյժը, Մտքերի սանձահարումը, Մտքերը գործում են, Զգացմունքների և հոգու խորութիւնը, Ուխտագնացութեան օգուտները, Ալկոհոլը և իր չարիքները, Մարմնի մաքրութիւնը, Աղի կերակրի վնասակարութիւնը, Ճաշակի օգուտները, Մեղրի բուժիչ յատկութիւնը, Առողջապահական մտքեր, Բժշկական ճշմարտութիւններ։ Գիտական նորութիւններ.—Վարակիչ կենդանիներ, սեռական փոփոխութիւններ։ Կօօպերացիա.—Սպառողական կօօպերացիա, կօօպերատիվ քաղաք, կօօպերատիվ ցուցահանդէս։ Աստղաբաշխական.—Ընդարձակ տեղեկութիւն գիսաւորների մասին, յայտնի աստղաբաշխների պատկերներով։ Պատմական.—Քրիստոսի կենդանագիրը։ Բանաստեղծական.—Պառաւ է մեր հողագունդը՝ Ս. Պալեանի, Նոր-կեանք՝ Բալասանեանի, Բրահմինների հովիտը Կրումմախէրի, Կինը, Ո՞րն է աւելի բարձր, հրէական լեգենդ, Քոյրերը Լ. Տոլստոյի, Բարեբախտը, Օսկար Ուայլդի, Դեմի-Ղայա, Կուպրինի։ Կանանց ծրագրերը.—Զուարճութիւն, Աշխուութիւն, Գաղտնապահութիւն, Ամերիկացու հաւատամքը, Բեզոյի նամակը։ Գրականութիւն.—Ինչ ճանաչել մարդու բնաւորութիւնը։ Հայերէն մտքեր.—Սէրը, Ոգեկական, Մայրական, Հայրական սէր, Սիրտ, Գեղեցկութիւն։ Ճանապարհորդական.—Երկաթուղիք, շոգենաւեր և պօստային ճանապարհներ։ Զուարճալիք.—Խնդիրներ, Վիճակարան։

ԱՌԱՆՁԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ.—Հայ տառերի 1500 և հայ տպագրութեան 400-ամեայ յոբելեանը, գործիչների 18 պատկերներով։ Երեսների թիւը 320։

Գները պատինը 50 կոպ., ծոցինը 20 կոպ.։ Գումարով գնողներին զեղչ։ Վերադիր վճարով պահանջողները պէտք է ուղարկեն կանխավճար։

Դիմել՝ Александрополь, Типографія „Ширакъ" Карапету Апинянъ. Արտասահմանից՝ Alexandropol, Karapet Apinian,,(Caucasse).

Ցանկացողներին օրացոյցների բովանդակութիւնն առանձին տպագրված թերթով կուղարկվի ձրի։

(ե.) 833. 5—2

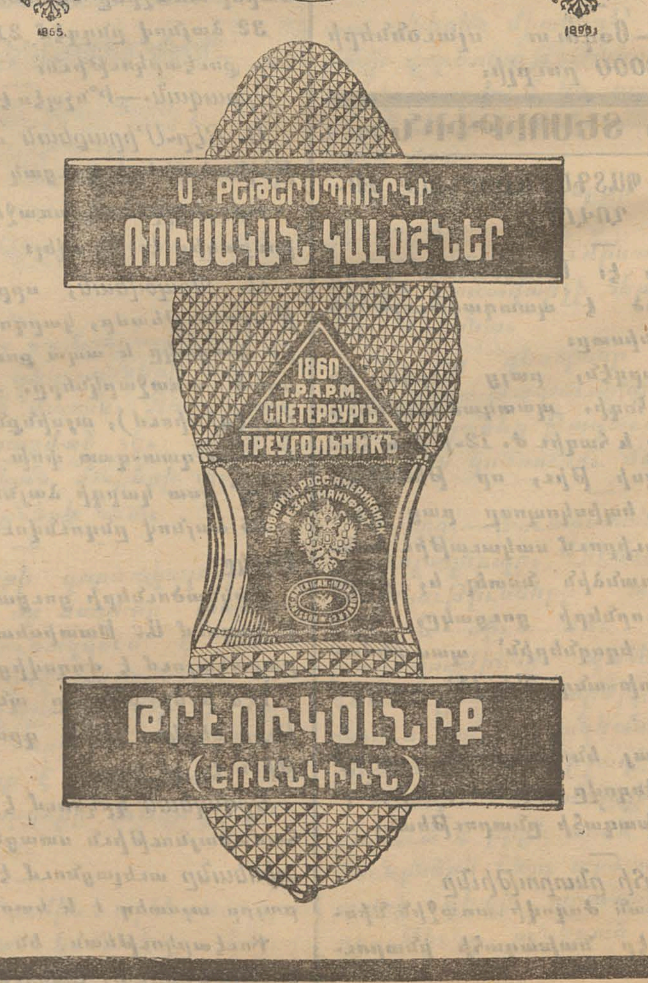

769. 0—12

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный